گۆدەك نەسىردىن ئەپەندى

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

رەسىمنى سىزغۇچى: ئەسقەر تۇردى ئىمىن

مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: غالىب شاھ

ISBN 7-5371-2454-X

9 787537 124546 >

ISBN7-5371-2454-X

(民文)　定价:6.00 元

گۆدەك نەسىردىن ئەپەندى

تۈزگۈچى : ئەكبەر غۇلام

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

责任编辑：卡米拉·热合曼
责任校对：迪力亚尔·吐尔逊
封面设计：阿里甫·夏

幼稚的阿凡提（维吾尔文）
艾克拜尔·吾拉木　编

新疆青少年出版社出版
（乌鲁木齐市胜利路100号　邮编：830001）
新疆新华书店发行
新疆冀百丰印务有限公司印刷
850×1168毫米　32开本　4印张
2006年5月第2版　2006年5月第1次印刷
印数：1—2000

ISBN7—5371—2454—X　定价：6.00元
如有印刷装订问题请直接同出版社调换

مەسئۇل مۇھەررىرى: كامىلە راخمان
مەسئۇل كوررېكتورى: دىليار تۇرسۇن
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: غالىب شاھ

گۆدەك نەسرىدىن ئەپەندى

تۈزگۈچى: ئەكبەر غۇلام

*

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى غالىبىيەت يولى 100 - قورۇ، پ: 830001)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ يېبەيفېڭ باسما چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى
ئۆلچىمى: 850×1168مم، 32 كەسلەم، باسما تاۋىقى: 4
2006 - يىل 5 - ئاي 2 - نەشرى
2006 - يىل 5 - ئاي 1 - بېسىلىشى
ISBN7 — 5371 — 2454 — X
سانى: 1—2000
باھاسى: 6.00 يۈەن
بېسىلىشتا، تۈپلەشتە خاتالىق بولسا نەشرىياتىمىزغا ئەۋەتىڭ، تېگىشىپ بېرىمىز

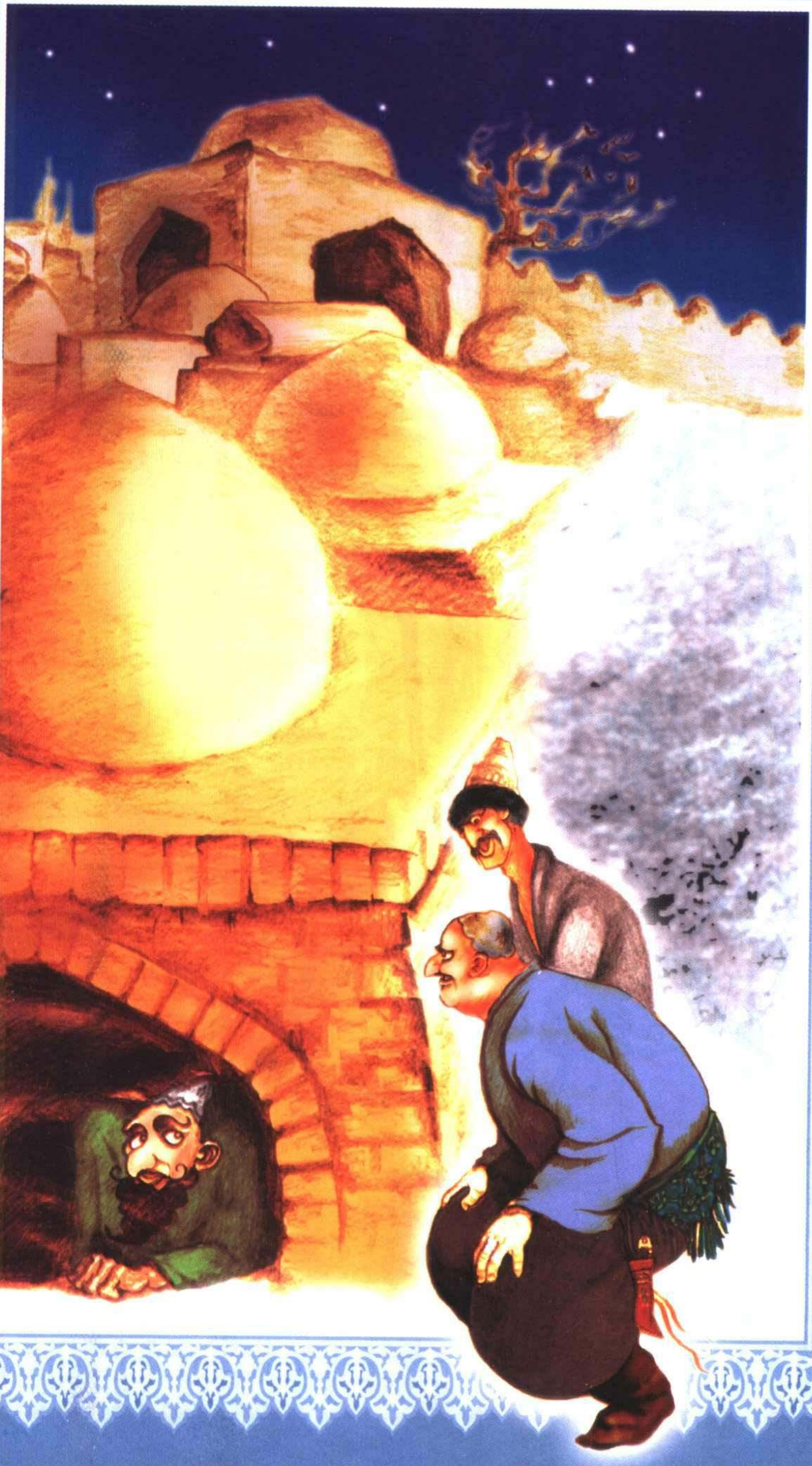

مۇندەرىجە

كەتمەن بىلەن چايجۇشنى سوقۇپ كېتىپتۇ 1
نېمە قالىدۇ؟ 3
ياڭاق يېمە 4
تۇلكە ۋە بۆرە كۈچۈكى 6
سېنى خۇش بولۇپ قالسۇن دەپ.................. 7
تەمى ئوخشاش 9
ئېشەككە تەتۈر مىنىش 10
ناخشا ئېيتقاق موللام.............................. 11
ئۇ تۆگە ئەمەس ـ دە 14
مەن ئاۋۋال تەپتىم................................. 15
ھەممىسى ئادەم چىشلەيدۇ 17
كاساپەت كۈن...................................... 18
ئېشەكنىڭ زارىدىن قېچىش 19
ساتىراش 20
مەرھۇم ئانامغا دۇئا قىلىمەن 21
بىر يىلدىن كېيىن................................ 22
تەڭ بۆلۈشىمىز 23
سېۋەتنىمۇ ئال 24
پۇل بەرگەن چالار 25
ياشلىقى يادىغا كېلىپ قاپتۇ 27

ئاۋۋال دادامنى تېپىۋالسام 28
پۇتۇڭلارنى تېپىۋالغانسىلەر 29
بىر كۈن نەچچە سائەت؟ 30
كىم ئېيتىپ بەرگەن 31
ئاستىراق سۆزلە 32
ئوغا 33
موللا بولىمەن 34
شاگىرت 35
قوي يېمەيدىغان بۆرە 36
ئەللىك قۇشقاچ 37
قۇدۇق ۋە نان 38
باشقىلار قىلالمايدۇ 39
بەش قولنىڭ ئىزى قالدۇ 40
ئېشەك ئوتنى يەپ بولۇپ كېتىپ قالدى 41
جىگدە تالقىنى 42
قورساقتا كىرىپ كەتكىنى 43
ئىشىك بىلەن چىقىپ كېتەي 44
بىز قانداق تېپىشقان؟ 45
ئېھتىيات قىلغان ياخشى 46
دادام ھەممىدىن ئەقىللىق 47
مەن ئادەم ئالداشنى ياخشى كۆرمەيمەن 48
ئاللىقاچان يېرىلىپ كېتەتتى 49
يۇيمايلا يەۋېتىپتىمەن 50
سوپۇنى قانداق تازىلىغىلى بولىدۇ 51
نېمە ئېلىپ يەيسىز 52

سەن ئۇخلاپ قالغاندا چالىمەن 53
كۈن ئايدىن قورقىدىكەن 54
بېلىقنى قويۇپ بەردىم 55
موللامغا ئىشەنگىلى بولمايدىكەن 56
ئالتە چۈجە 57
كۈپكە مۈشۈكنى سېلىپ قويدۇم 58
رەھمەت، يەنە بىرنى بېرىڭ! 59
يەنە قانداقسىغا سېرىقماي يۇقى قالسۇن؟ 60
يالغان ئېيتىش 61
بۇۋامنىڭ چېچى قانداق ئاقارغان؟ 62
جەمئىي ئۈچ ئەخمەق 63
پۇل ئۆتنە ئېلىش 64
چۈشۈمدە سەنمۇ بار تۇرساڭ 65
ئۇنىڭ بالىسى بىلەن ئوينىغان 66
موزدۇز بولسام بولغۇدەك 67
قېرى ئىت 68
بەش ئەزاسى يوق قوي 70
ئاي بىلەن يۇلتۇز 71
خەلپىتىم نومۇرنىڭ ھەممىسىنى ئوغلىغا بېرىدۇ…
.... 72
شۇنداق 73
ياڭاق بۆلۈپ بەرگەننىڭ ھەققى 74
داداڭغا ئوخشاپسەن 75
ئىشىك تۈۋىدىن قىمىرلىما 76
تېۋىپ 77

ئىشان ۋە ساقال 79
ئارزۇ 80
تاياق يېسەم روزام ئېچىلىپ كەتمەمدۇ؟ 81
دادام بىلەن كېتىپ بارىمەن 82
تۆگىنىڭ بوينى نېمىشقا ئۇزۇن؟ 83
ئالدىنىش دېگەن نېمە؟ 84
ئۇزۇن گىلەم 86
ھەممىدىن بەك نېمىدىن قورقىسەن؟ 88
مۇزدەك ئاش 90
تېپىشماق 91
موزاينىڭ ئەرەبچىسى 92
بىرلا سوئال 93
ئەخمەق ئىكەنسەن 94
دادامنىڭ ساقىلى چېچىدىن كېيىن چىققان 95
دادام بىلەن ئاپام 96
سىنىڭ ئاچاڭ يوقمۇ؟ 97
كۈن تۇتۇلغان كۈنى 98
مېنىڭ دادام 99
نان 100
خۇداغا ھەمراھ بولۇش 101
دادىسىنىڭ بالىسى 102
دانا 103
يىقىلىپ چۈشىدۇ ـ دە! 104
ئەگەر يول چىقىپ قالسا 105
ۋايۋايلىشنى ئاڭلىمىسۇن دەپ 106

ئىتتىن پەرقى يوق 107
داداڭغا ئوخشاش ئەقىللىق بوپسەن 108
ھەممىدىن نېمە چىرايلىق؟ 109
دادامنىڭ چاپىنىنى كىيىۋاپتىمەن 110
ئىككى بولاتتى ئەمەسمۇ؟ 111
ئىسمىم خوجا نەسرىدىن موللا ئەپەندىم 112
چاپسان - چاپسان ئۇخلاپ قالىمەن 113
بىر كەمبەغەلنىڭ ھېكايىسى 114
بوپتۇ، بالام 115
دادام ئۇخلاپ قالدى 116
تاشلىۋەتكەن ئوخشايدۇ دەپتىمەن 117
سۇ چىقىدىغان نەرسىنىڭ ئىسمى 118

كەتمەن بىلەن چايجۇشنى سوقۇپ كېتىپتۇ

ئەپەندىم ئېتىزغا ئىشقا ماڭاي دەپ تۇرسا، دادىسى چاقىرىۋېلىپ:

— بالام، ئىشىڭنى تۈگەتكەندە كەتمەن بىلەن چاي-جۇشنى بىر يەرگە تىقىپ قوي، باشقىلار يەنە سوقۇپ كەتمىسۇن، — دەپ تاپىلاپتۇ.

كەچقۇرۇن ئىشنى تۈگەتكەن ئەپەندىم دادىسىنىڭ تاپىلىغىنى بويىچە كەتمەن بىلەن چايجۇشنى بىر تۈپ دەرەخنىڭ تۈۋىگە تىقىپ قويۇپتۇ. مەھەللىگە قايتىپ كەلسە دادىسى بىرمۇنچە ئادەملەر بىلەن مەسچىتنىڭ ئالدىدا پاراڭ سېلىشىپ ئولتۇرغانىكەن.

ئەپەندىم دادىسىنىڭ قېشىغا كېلىپ:

— دادا، مەن سىنىڭ دىگىنىڭ بويىچە كەتمەن بىلەن چايجۇشنى ھېلىقى بىزنىڭ ئېتىزىمىزدىكى يوغان ياڭاقنىڭ تۈۋىگە تىقىپ قويدۇم، ئەمدى ھېچكىم سو-قۇپ كېتەلمەيدۇ، — دەپتۇ.

ئەپەندىم ئۆيگە قايتىپ بارغاندىن كېيىن، دادىسى ئەپەندىمنىڭ قۇلىقىنى تولغاپ تۇرۇپ، ئاچچىقى بىلەن:

— ھەي شۇم، تىقىپ قويغان نەرسەڭنى خەقنىڭ

ئالدىدا دەپ يۈرسەڭغۇ، ئەمدى باشقىلار بىلىۋال-
مامدۇ؟ — دەپتۇ.

ئەپەندىم دادىسىغا بۇنىڭدىن كېيىن ئۇنداق قىلماي-
مەن دەپ ۋەدە بېرىپ، قاتتىق بىر تاياقتىن قۇتۇلۇپ
قاپتۇ.

ئەتىسى ئەپەندىم يەنە ئېتىزغا ئىشقا بېرىپتۇ، قارى-
سا، ھېلىقى بىر توپ ياڭاقنىڭ تۈۋىگە تىقىپ قويغان
كەتمەن بىلەن چايجۇش يوق تۇرغۇدەك. ئەپەندىم پاي-
پاسلاپ مەھەللىگە يۈگۈرۈپ كېلىپ، بۇ ئىشنى دادى-
سىغا ئېيتماقچى بوپتۇ. دادىسى يەنىلا ھېلىقى ئادەملەر
بىلەن مەسچىتنىڭ ئالدىدا تازا قىزىق پاراڭ سېلىشىپ
ئولتۇرغانىكەن. ئۇ ئاستا دادىسىنىڭ قېشىغا كېلىپ،
ئاغزىنى دادىسىنىڭ قۇلىقىغا ئەكېلىپ تۇرۇپ، بوش
ئاۋاز بىلەن:

— دادا، دادا، كەتمەن بىلەن چايجۇشنى سوقۇپ
كېتىپتۇ، — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

نېمە قالىدۇ؟

ئەپەندىم مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چاغدا مۇئەللىم ئۇنىڭدىن:

— نەسىردىن، تۆتتىن تۆتنى ئالسا قانچىسى قالىدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

ئەپەندىم جاۋاب بېرەلمەپتۇ.

مۇئەللىم ئاچچىقلاپ:

— هوي نەسىردىن، قېنى سېنىڭ مەكتەپتە ئوقۇغىنىڭ، يانچۇقۇڭدا تۆت تەڭگە بولسا، ئۇ تۆت تەڭگە چۈشۈپ قالسا، يانچۇقۇڭدا يەنە نېمە قالىدۇ؟ — دەپ چۈشەندۈرۈپ ئېيتىپتۇ.

— هە، مۇئەللىم، تاپتىم، تەڭگىلەر چۈشۈپ قالغان تۆشۈك قالىدۇ، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ياڭاق يېمە

ئەپەندىمنىڭ كۆزى ئوچۇق كۆرەلمەيدىغان بولۇپ قاپتۇ. كىشىلەر ئەپەندىمگە كۆپرەك ياڭاق يەپ بېرىشنى مەسلىھەت بېرىپ: «ياڭاقنىڭ كۆزگە پايدىسى بار» دەپتۇ. ئەپەندىم يېمىش بازىرىغا بېرىپ بىر تاغار ياڭاق سېتىۋېلىپ، يول بويى يېگەچ ئۆيىگە قايتىپتۇ.

يولدا تۇيۇقسىز ئالدىغا بىر بالا كېلىپ سالام بېرىپتۇ. بۇنداق ئەدەپ-قائىدىلىك بالىلارنى بەك ياخشى كۆرىدىغان ئەپەندىم دەرھال ياڭاقتىن بىر تالنى ئېلىپ بۇ بالىغا بېرىپتۇ-دە:

— جىمى بالىلار ساڭا ئوخشاش ئەدەپ-قائىدىلىك بولسۇن! — دەپتۇ.

ھېلىقى بالا ياڭاقنى ئېلىپ، «رەھمەت، ئەپەندىم!» دېگىنىچە كېتىپ قاپتۇ. ئۇ ياڭاقنى يەپ بولغاندىن كېيىن يەنە ئىتتىك مېڭىپ ئەپەندىمنىڭ ئالدىغا ئۆتۈۋاپتۇ-دە، ئەپەندىمگە سالام بېرىپ:

— ئەسسالامۇئەلەيكۇم ئەپەندىم! — دەپتۇ ئىنچىكە ئاۋازى بىلەن.

ئەپەندىم خۇشاللىق بىلەن ئۇنىڭغا يەنە بىر تال ياڭاق بېرىپتۇ. ئەپەندىم كوچىنىڭ نېرىقى چېتىگە

ئۆتە ـ ئۆتمەيلا، ھېلىقى بالا يەنە ئەپەندىمنىڭ قېشىغا يۈگۈرۈپ كېلىپ بوم ئاۋاز بىلەن:

— ئەسسالامۇئەلەيكۇم ئەپەندىم! — دەپتۇ. شۇنـ
داق قىلىپ، ئۇ يەنە بىر تال ياڭاققا ئىگە بوپتۇ. ئەپەندىم تار بىر كوچىنىڭ ئاغزىغا كەلگەندە، ھېلىقى بالا يەنە يۈگۈرۈپ بېرىپ، ئەپەندىمگە سالام بېرىپ، بوغۇق ئاۋازى بىلەن:

— ھۆرمەتلىك ئەپەندىم، نەگە ماڭدىڭىز؟ — دەپتۇ.

بۇ قېتىم ئەپەندىم بۇ ئىشنىڭ سىرىنى بىلىپ قېلىپ:

— قارا سېنى، ئەدەپكە ياڭاق تېگىشىپ يېگىنىڭـ
نى، ئۇنۇڭمۇ پۇتۇپ كېتىپتۇ، ماڭ، بۇنىڭدىن كېيىن ياڭاق يېمە! — دەپتۇ.

(تۈرك)

تۈلكە ۋە بۆرە كۈچۈكى

ئەپەندىم ئۆيگە كىرىپلا، ئاچچىقى بىلەن دادىسىغا دەپتۇ:

— دادا، دادا، يۇزبېگىمنىڭ بالىسى سېنى تازا بىر قۇۋ تۈلكە، دەپ تىللاۋاتىدۇ.

— كېرەك يوق، بالام، دېسە دەۋەرسۇن، ئۇ تازا كېلىشكەن بىر بۆرە كۈچۈكى، — دەپتۇ ئەپەندىمنىڭ دادىسى.

— ئەجەب ئېسىمگە كەلمەپتۇ! دادا، تاماق پىشقۇچە مەن بېرىپ ئۇنىڭغا: «سەن تازا كېلىشكەن بىر بۆرە كۈچۈكى ئىكەنسەن» دەپ ئېيتىپ قوياي، — ئەپەندىم شۇنداق دېگىنىچە ئالدى - كەينىگە قارىماي يۈگۈرۈپ چىقىپ كېتىپتۇ.

(ئۇيغۇر)

سىنى خۇش بولۇپ قالسۇن دەپ

ئەپەندىمنىڭ ئوغلى ھەمىشە دادىسى بىلەن تاقارلىشىدىغان ئۈمسە بىر بالا ئىكەن. دادىسى تاغ دېسە، باغ دەيدىكەن، ئولتۇر دېسە، ماڭىدىكەن. بالىسىنىڭ مىجەزىنى ئوبدان بىلىدىغان ئەپەندىم ئادەتتە بالىسىغا تەتۈر گەپ قىلىدىكەن.

بىر كۈنى، ئوغلى بىلەن ئىككىسى تۈگمەندە ئۇن تارتىپ قايتىپ كېلىۋېتىپ يولنىڭ يېرىمىغا كەلگەندە، ئالدىغا بىر ئۆستەڭ توغرا كېلىپ قاپتۇ. ئۆستەڭنى كېچىپ ئوتتۇرىغا كەلگەندە، ئېشەكنىڭ ئۈستىدىكى ئۇن قاچىلىغان تاغار بىر تەرەپكە يەڭدەپ كېتىپتۇ. ئەپەندىم ئوغلىغا:

— بالام، تاغارنى سۇغا ئىتتىرىۋەت! — دەپ تەتۈر گەپ قىپتۇ.

ئۈمسە مىجەزلىك بالا دادىسىنىڭ گېپىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئىچىدە: «مەن مۇشۇ كەمگە كەلگۈچىلىك دادام بىلەن تاقارىشىپلا كەلدىم، ئەمدى بۇ قېتىم دادامنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ باقاي» دەپ ئويلاپ، دادىسىنىڭ دېگىنى بويىچە راستىنىلا تاغارنى سۇغا ئىتتىرىۋېتىپتۇ.

— بالام، بۇ نېمە قىلغىنىڭ! — دەپ ۋارقىراپتۇ ئەپەندىم ئاچچىقى بىلەن.

— دادا، مەن مۇشۇ كەمگىچىلىك سىنىڭ گېپىڭىنى ئاڭلىماي كەلدىم، ئەمدى بۇ قېتىم سىنى خۇش بولۇپ قالسۇن دەپ، گېپىڭنى ئاڭلاپ باقاي دېدىم، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىمنىڭ ئوغلى.

(ئۆزبېك)

※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※※
****

تەمى ئوخشاش

ئەپەندىم بىر سېۋەت ئۆزۈمنى ئېشىككە ئارتىپ، ساتقىلى بازارغا ئېلىپ مېڭىپتۇ. يولدا بىر توپ بالا ئۇچراپتۇ. باللار ئەپەندىمنىڭ ئالدىنى توسۇپ:

— ئەپەندىم، بىرىمىزگە بىر ساپتىن ئۆزۈم بې-رىڭ! — دەپتۇ.

ئەپەندىم قارىسا باللار كۆپ ئىكەن. ئەگەر بالى-لارنىڭ تەلىپى بويىچە بىرىگە بىر ساپتىن ئۆزۈم بەر-سە، سېۋەتتىنىڭ ئىچى قۇرۇقداپ قالىدىغانلىقىنى ئوي-لاپ، سېۋەتتىن بىر ساپ ئۆزۈمنى ئاپتۇ - دە، بىر بالىغا بىر تالدىن ئۆزۈم بېرىپتۇ.

— ئەپەندىم، نېمىشقا بىزگە بىر ساپتىن ئۆزۈم بەرمەيسىز؟ — دەپتۇ باللار.

— بىر ساپ ئۆزۈم بىلەن بىر تال ئۆزۈمنىڭ تەمى ئوخشاش، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۆزبېك)

ئېشەككە تەتۈر مىنىش

ئەپەندىم ئېشىكىگە تەتۈر مىنىپ كوچىدا كېتىۋاتـ
سا، بىر توپ بالا ئۇچراپ سوراپتۇ:

— ئەپەندىم، نېمىشقا ئېشەكنى تەتۈر مىنىۋالدىـ
ڭىز؟

ئەپەندىم ئېشىكىنى توختىتىپ جاۋاب بېرىپ
مېڭىپتۇ:

— ئەگەر ئېشەكنى ئوڭ مىنسەم، سىلەرگە ئارقام
بولۇپ قالىدۇ، بۇ چاغدا مەن سىلەرگە ھۆرمەتسىزلىك
قىلغان بولۇپ قالىمەن؛ ئەگەر سىلەر ئالدىمغا ئۆتۈۋالـ
ساڭلار، ماڭا ئارقاڭلار بولۇپ قالىدۇ؛ بۇ چاغدا سىلەر
ماڭا ھۆرمەتسىزلىك قىلغان بولۇپ قالىسىلەر.

(تۈرك)

ناخشا ئېيتقاق موللام

ئەپەندىم مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چېغىدا، دائىم بىر-نەچچە ساۋاقدىشى بىلەن ناخشا ئېيتىشىپ ئويناىدىكەن. ئۇلار ئەمدىلا ناخشا ئېيتىشنى باشلىسا، بىزەك موللامىمۇ تەڭلا كېلىۋېلىپ، قاملاشمىغان ئۇنى بىلەن غاراڭ-غۇرۇڭ ناخشا ئېيتىپ، بالىلارنىڭ چىشىنى قېرىشتۇرۇۋېتىپتۇ.

ئەپەندىم بۇ بىزەك موللامنى چوقۇم ئارىدىن چىقىرىۋېتىش نىيىتىگە كېلىپ، ئاخشىمى موللامنىڭ ئۆيىگە كەپتۇ ۋە موللامغا:

— ئىززەتلىك موللام، مەن ئۆزلىرىگە بىر خۇش خەۋەر ئەكەلدىم، ماڭا سۆيۈنچە بەرسىلە! — دەپتۇ.

موللام ئالدىراش يانچۇقىدىن پۇل ئېلىپ ئەپەندىمگە سۆيۈنچىنى بەرگەندىن كېيىن سوراپتۇ:

— ھە ئېيتە، نېمە خۇش خەۋەر؟

— مەن ھازىرلا مەھەللىمىزدىكى بىر نەچچە ئۆلىمانىڭ ئاغزىدىن ئاڭلىدىم، ئۆزلىرىنى مەھەللىمىزگە قازى قىلغۇدەك.

موللامنىڭ خۇشاللىقتىن گۇلقەقەلىرى ئېچىلىپ كېتىپتۇ.

ئەتىسى ئاخشىمى ئەپەندىم يەنە موللامنىڭكىگە كەپتۇ.

— موللام، — دەپتۇ ئەپەندىم، — ھەممە كىشى ئۆزلىرىنىڭ قازى بولۇشلىرىنى ياقلايدىكەن، پەقەت بىرنەچچىلا ساۋاقداش ئۆزلىرىنى ناخشا ئېيتىشقا ئامراق، ناخشا ئېيتقان كىشى قازى بولسا قانداق بولىدۇ دەپ، قازى بولۇشلىرىغا قوشۇلمايدىكەن.

— ئەپەندىم، ئۆزۈڭ بىر ئامال قىل. ئۇ بىرنەچچە بالا مېنىڭ ئىشىمنى بۇزۇپ قويمىسۇن، — دەپ ئەپەندىمگە يېلىنىپتۇ موللام.

— موللام، ئۆزلىرى «مەن ناخشا ئېيتىشنى ياخشى كۆرمەيمەن» دېسىلە خەقلەر ئىشەنمەسلىكى مۇمكىن. ئەڭ ياخشىسى، ئۆزلىرىنىڭ قازى بولۇشلىرىغا قارشى تۇرىدىغان ھېلىقى بالىلارنى چاقىرىپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىدا «بۇنىڭدىن كېيىن ئىللا - بىللا ناخشا ئېيتمايمەن» دەپ ۋەدە بەرسىلە بولىدۇ. بەلكى تېخى ۋەدىنامە يېزىپ بېرىشلىرى كېرەك، — دەپتۇ ئەپەندىم.

موللام ئەپەندىمنىڭ ھېلىقى ساۋاقداشلىرىنى چاقىرىپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىدا: «بۇنىڭدىن كېيىن زادى ناخشا ئېيتمايمەن» دەپ قەسەم بېرىپتۇ، يەنە تېخى «ئەگەر ۋەدەمدە تۇرمىسام ئېشەك بولۇپ كېتەي» دەپ ۋەدىنامە يېزىپ بېرىپتۇ.

بىر ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىن، باشقا بىر كىشى قازىلىققا تەيىنلىنىپ كېتىپتۇ. موللام ئاچچىقىدا تىت - تىت بولۇپ ئەپەندىمگە:

— ھەي نەسىردىن، سەن مېنى كولدۇرلىتىپ. سەن، مەيلى، مېنىڭ قازى بولغۇم يوق! بۇنىڭدىن كېيىن ناخشامنى ئېيتىۋېرىمەن! — دەپتۇ.

— خوپ، بۇنىڭدىن كېيىن ناخشا ئېيتىدىغان بول. سىلا، باشلىرىغا نوختا سېلىپ، ھېلىقى ساۋاقداشلارنى ئۇستىلىرىگە مىندۈرۈپ قويىمەن!

موللام بۇ گەپنى ئاڭلاپ، لام - جىم دېيەلمەي قاپتۇ.

(ئۇيغۇر)

ئۇ تۆگە ئەمەس ـ دە…

بىر كۈنى ئەپەندىم كوچىدا كېتىۋاتسا، ئىككى بالا ئۇچراپتۇ، ئۇلارنىڭ بىرى ۋاي سىلىپ يىغلىغىلى تۇ-رۇپتۇ.

ئەپەندىم ئۇ بالىدىن:

— بالام، نېمىشقا يىغلايسەن؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئاۋۇ مېنىڭ قولىقىمنى چىشلىۋالدى! — دەپ يېنىدىكى بالىنى كۆرسىتىپتۇ ئۇ.

— ياق مەن چىشلىمىدىم، ئۆزى چىشلىۋالدى! — دەپتۇ يېنىدىكى بالا.

— يالغان گەپ قىلما، ئۆزىنىڭ قولىقىنى ئۆزى چىشلىۋالىدىغان تۆگە ئەمەس ـ دە ئۇ، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۆزبېك)

مەن ئاۋۋال تەپتىم

گۆدەك ئەپەندىم ئاغىنىلىرى بىلەن ئويناپ زېرىد-
كىپ، يەنە نېمە ئوينايدىغانلىقىنى تاپالماپتۇ. ئاردىن
چوڭراق بىر ئاغىنىسى ئەپەندىمگە:

— ئەپەندىم، ئەگەر سەن دوپپاڭنى يەرگە قويۇپ
تېپىدىغان بولساڭ، بىز سېنى باللارنىڭ پادىشاھى
قىلىپ سايلايمىز، — دەپتۇ.

— ئۇ قانچىلىك ئىش ئىدى، قاراپ تۇرۇڭلار، —
ئەپەندىم شۇنداق دەپ بېشىدىكى دوپپىسىنى ئېلىپ يەر-
گە قويۇپ بىرنى تېپىپتۇ.

ئارقىدىن باللار ئولىشىپ كېلىپ، ئەپەندىمنىڭ
دوپپىسىنى توپ قىلىپ تېپىپ ئويناشقا باشلاپتۇ. ئاخى-
شىمى ئاپىسى ئەپەندىمنىڭ دوپپىسىنىڭ پاسكىنا بولۇپ
كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ:

— بىر ئوبدان دوپپاڭنى نېمە قىلىۋەتتىڭ،
بالام؟ — دەپ سوراپتۇ.

— باللار دوپپامنى توپ قىلىپ ئوينىدى،
ئاپا، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

— باللار دوپپاڭنى توپ قىلىپ ئوينىسا

قاراپ تـۇردۇڭـمۇ؟ — دەپ ئەيـىپلـەپـتۇ ئاپـىـسى ئەپەندىمنى.

— ياق، ئاپا، مەن ئاۋۋال تەپتىم، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ھەممىسى ئادەم چىشلەيدۇ

بىر قېتىم، موللام گۆدەك ئەپەندىمدىن سوراپتۇ:
— ئىت بىلەن مۈشۈكنىڭ ئوخشاشلىقى نەدە؟
— ھەممىسىنىڭ تۆت پۇتى بار، بىردىن قۇيرۇقى بار، بىرى ھاۋشىيدۇ، بىرى مىياڭلايدۇ، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.
— ئەمىسە ئىت قايسى خىل ھايۋانغا ئوخشاپ كېتىدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ يەنە موللام.
گۆدەك ئەپەندىم بىردەم ئويلىنىۋېلىپ مۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ:
— بايلارنىڭ بالىسىغا، ئۇلارمۇ ئىتقا ئوخشاش ئادەم چىشلەيدۇ، ئادەم قىلىدىغان گەپنى قىلمايدۇ، ھەمىشە كەمبەغەللەرنىڭ بالىلىرىنى تىللايدۇ.

(ئۇيغۇر)

كاساپەت كۆن

ئەپەندىم بالا چاغلىرىدا، دادىسى ھەپتىدە بىر قېتىم پۇل بېرىپ تۇرىدىكەن. ئەمما ئەپەندىم بىر ھەپتىلىك پۇلنى ئىككى كۈندىلا خەجلەپ بولىدىكەن.

تازا تومۇز كۈنلىرىنىڭ بىرىدە، دادىسى ئەپەندىمگە بىر تىللا بېرىپ:

— مە، بۇ تۆت ھەپتىلىك پۇل، بۇ ئايدا ساڭا يەنە پۇل بەرمەيمەن، — دەپتۇ.

دادىسىنىڭ گېپى ئەپەندىمنىڭ سول قۇلىقىدىن كىرىپ، ئوڭ قۇلىقىدىن چىقىپ كېتىپتۇ، بىر ئايلىق پۇلنى ئىككى كۈنگە قالمايلا خەجلەپ بوپتۇ.

ئۈچىنچى كۈنى چۈشتە، ئەپەندىم دادىسىنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپتۇ. دادىسى ئىسسىققا چىدىماي:

— بۇ كاساپەت كۈن ئەجەب ئىسسىدىغۇ، بۇ كۈننىڭ ئايتىپى تۆمۈرنىمۇ كۆيدۈرۈۋېتىدىغاندەك قىلىدۇ! — دەپ زارلىنىپتۇ.

— ناھايىتى توغرا ئېيتتىڭىز، دادا، — دەپتۇ ئەپەندىم، — بۇ كۈننىڭ ئايتىپى راستىنىلا چوغدەك ئىدىكەن، تۈنۈگۈن چۈشتە ھېلىقى سىز بەرگەن تىللانى كۈنگە شۇنداق بىر تۇتۇپتىكەنمەن، خۇددى چوغدەك قىزىتىپ، بىردەمدە ئېرىتىۋەتتى ئەمەسمۇ.

(ئۆزبېك)

ئېشەكنىڭ زارىدىن قېچىش

بىر يىلى ئاچارچىلىق بولۇپ، ئادەملەرنىڭ قورسىقى تويمايدىغان، ئات - ئۇلاغ، قوي - كاللارغا يەم - خەشەكمۇ تېپىلمايدىغان بولۇپ كېتىپتۇ. ئەپەندىمنىڭ ئېشىكى ئاچلىققا چىدىماي، ناھايىتى ئېچىنىشلىق ھاڭراپ، ئەپەندىمنىڭ ئىچىنى ئاغرىتىۋېتىپتۇ. ئەپەندىم ئېشىكىنىڭ زارىغا چىدىماي، ئاخىر قازناققا كىرىۋېلىپ يېرىم كۈنگىچە تالاغا چىقماپتۇ. ئەپەندىمنىڭ ئوغلى دادىسىنى ئىزدەپ تاپقاندىن كېيىن:

— دادا، بۇ يەرگە يوشۇرۇنۇۋالغىنىڭىز نېمىسى؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئېشەكنى ياپ! ئېشەكنىڭ زارى قۇلىقىمغا كىرمىسۇن، ئاڭلىسام يۈرىكىم ئاغرىيدۇ، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(تۈرك)

ساتىراش

پادىشاھنىڭ ئوغلى دادىسىنى ماختاپ:
— مېنىڭ دادام پادىشاھ، جىمى ئادەم ئۇنىڭغا بويسۇنىدۇ، — دەپتۇ.
— بەللى، سېنىڭ داداڭدىن تارتىپ جىمى ئالەم خەلقى مېنىڭ دادامغا بويسۇنىدۇ. دادام ھەممىسىنىڭ بېشىنى ئەگدۈرىدۇ، ھېچكىم ياق دېيەلمەيدۇ. ئۆتكەندە سېنىڭ داداڭ مېنىڭ دادامنىڭ ئالدىدا غىڭ - پىڭ دېمەي بېشىنى ئەگدىغۇ! — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.
پادىشاھنىڭ ئوغلى ئاچچىقى كېلىپ:
— نېمە؟ ئەسلا مۇمكىن ئەمەس، سېنىڭ داداڭ زادى نېمە ئىش قىلىدىغان ئادەم؟ — دەپ سوراپتۇ.
— ساتىراش، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

مەرھۇم ئانامغا دۇئا قىلىمەن

گۆدەك ئەپەندىم دائىم: «مەرھۇم ئانامنىڭ ياتقان يېرى جەننەت بولغاي!» دەپ ئانىسىغا دۇئا قىلىدىكەن.

بىر كىشى سوراپتۇ:

— ئەپەندىم، سىز نېمىشقا دائىم ئانىڭىزغىلا دۇئا قىلىپ، ئاتىڭىزغا دۇئا قىلمايسىز؟

— مەن مەرھۇم ئاتامدىن قىلچە غەم قىلمايمەن، چۈنكى، ئاتام چېنىققان، زېرەك ئادەم ئىدى. مېنىڭچە، ئاتام تۇپراقتا كىرىش بىلەنلا مۇنكىر - نەكىرلەرنىڭ سورىقىدىن يوشۇرۇنۇپ، ئۇدۇل جەننەتكە كىرىپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن. ئانام بىچارە بولسا، ياۋاش بىر مەزلۇم ئىدى. مەن ئانامنى مۇنكىر - نەكىرلەرنىڭ سوراقلىرىغا جاۋاب بېرەلمەي ئۇلارنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالدىمىكىن دەپ ئەنسىرەيمەن. شۇڭلاشقا، دائىم «ئانامنىڭ ياتقان يېرى جەننەت بولغاي!» دەپ دۇئا قىلىمەن، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(تۈرك)

بىر يىلدىن كېيىن…

ئەپەندىم كىچىكىدىن تارتىپلا قىزىقچى، چاقچاقچى ئىكەن.

بىر كۈنى ئاغىنىلىرى سوراپتۇ:

— ئەپەندىم، سەن چوڭمۇ، ئۇكاڭ چوڭمۇ؟

— ھە، بۇ مۇنداق گەپ، ئۆتكەن يىلى ئاپامنىڭ دېيىشىچە، ئۇكام مەندىن بىر ياش كىچىك ئىكەن. بىر يىل ئۆتۈپ كەتتى، بۇ يىل ئىككىمىز تەڭ بولۇپ قالدۇق، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(تۈرك)

تەڭ بۆلۈشمىز

ئەپەندىم مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چېغىدا، دادىسى ئۇ-نى قورقۇتۇپ:

— بۇ قېتىمقى ئىمتىھاندىن ئۆتەلمىسەڭ، پۇتۇڭ-نى چېقىۋېتىمەن! — دەپتۇ.

— ئەگەر ماڭا ئون تەڭگە بەرسەڭ، ئىمتىھاندىن چوقۇم ئۆتەلەيمەن، — دەپتۇ ئەپەندىم.

— ئون تەڭگىنى نېمە قىلىسەن؟ — دەپتۇ دادىسى.

— موللام بىلەن تەڭ بۆلۈشىمىز - دە! — دەپتۇ ئەپەندىم.

(قازاق)

****** ************************

سېۋەتنىمۇ ئال

بالىلار ئەپەندىم بىلەن چاقچاقلىشىشقا ئامراق ئىكەن.

بىر كۈنى ئەپەندىم كۆل بويىدا بېلىق تۇتۇپ ئولتۇرسا، بىر توپ شوخ بالا ئاستا ئەپەندىمنىڭ ئارقىسىدىن كېلىپ، ئەپەندىمنىڭ ماڭ تەسلىكتە تۇتقان بېلىقلىرىنى سېۋەتنىڭ ئىچىدىن بىردىن - بىردىن ئېلىپ كۆلگە تاشلىۋېتىپتۇ. بىردەمدىن كېيىن ئەپەندىم سېۋەتنىگە قارىسا، سېۋەتنىڭ ئىچى قۇپقۇرۇق تۇرغۇدەك. ئەپەندىم سېۋەتنى قولىغا ئاپتۇ - دە، پىر-قىرىتىپ كۆلگە تاشلاپتۇ ۋە كۆلگە قاراپ:

— ھەي ئاچ كۆز كۆل، مېنىڭ بېلىقلىرىمنىڭ ھەممىسىنى ئەكېتىپسەن، بۇ قۇرۇق سېۋەتنى نېمە قىلاتتىم، سېۋەتنىمۇ ئال، — دەپتۇ.

(تۇرك)

پۇل بەرگەن چالار

بىر بازار كۈنى ئەپەندىم بازارغا مېڭىپتۇ. بىر توپ بالا ئەپەندىمگە ئولىشىۋېلىپ، ھەممىسى تەڭلا تەلەپ قىپتۇ:

— ئەپەندىم، ماڭا بىر نەي ئالغاچ كېلىڭ! ماڭا بىر نەي ئالغاچ كېلىڭ!

ئارىدىن بىر بالا ناھايىتى ئەدەپ ـ قائىدە بىلەن ئازراق پۇلنى ئەپەندىمگە تەڭلەپ:

— ئەپەندىم، ماڭا بىر نەي ئالغاچ كەلسىلە! — دەپ تەلەپ قىپتۇ.

ئەپەندىم ھېلىقى بالىنىڭ قولىدىن پۇلنى ئېلىپ، باشقا بالىلارنىڭ كۆڭلى يېرىم بولۇپ قالمىسۇن دەپ:

— بولىدۇ، بولىدۇ، سىلەرگە ئالغاچ كېلەي، ئالغاچ كېلەي، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

كەچقۇرۇن بالىلار ئەپەندىمنىڭ قايتىپ كېلىشىنى كۈتۈپ، يول ئاغزىغا بېرىپ تۇرۇپتۇ. ئەپەندىم خالتىسىدىن بىر نەينى چىقىرىپ ھېلىقى پۇل بەرگەن بالىغا بېرىپتۇ.

— ئەپەندىم، بىزگىچۇ؟ بىزگە ئالغاچ كەلمىدىڭىزمۇ؟ — دەپتۇ باشقا بالىلار چۇرقىرىشىپ.

— باللار، — دەپتۇ ئەپەندىم كۇلۇپ، — نەي ساتقۇچىنىڭ ئېيتىشىچە، نەينى پۇل بەرگەن ئادەم چالا-لايدۇ، پۇل بەرمىگەن ئادەم چالالمايدۇ، دەيدۇ. شۇڭا مەن سىلەرگە ئالمىدىم، ئۇقتۇڭلارمۇ؟

(تۈرك)

ياشلىقى يادىغا كېلىپ قاپتۇ

بىر توپ بالا ھويلىدا توپ ئويناۋاتقانىكەن. ئەپەندىم كېلىپ قېلىپ، باللار بىلەن تەڭلا توپ ئويناشقا بېرىلىپ كېتىپتۇ. بىر چاغدا بىر شوخ بالا ئەپەندىمنىڭ بېشىدىكى سەللىسىنى «كوپ»لا قىلىپ ئېلىۋېلىپ ئاسمانغا ئېتىپ ئويناپتۇ، باشقا باللارمۇ «گوررىدە» كېلىپ سەللىنى ئېتىپ ئويناپتۇ. بۇ شوخ باللارغا ئەپەندىم قانداق يېتىشەلىسۇن؟ ئۇ سەللىسىنى ئېلىۋالماقچى بولۇپ، ئۇ ياققا ـ بۇ ياققا يۈگۈرۈپ بېقىپتۇ، زادى ئالالماپتۇ. ئەكسىچە ئۆزى ھېرىپ ھالىدىن كېتىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئەپەندىم سەللىسىدىن ۋاز كېچىپ ئۆيىگە قايتىپ كەپتۇ. ئىشىك ئالدىدا ئەپەندىمنى كۈتۈپ تۇرغان خوتۇنى:

— ئەپەندىم، سەللىڭىز قېنى؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ھەي خوتۇن، ئۇنىڭ ياشلىقى يادىغا كېلىپ قاپتۇ، باللار بىلەن ئوينىغىلى كەتتى، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(تۇرك)

ئاۋۋال دادامنى تېپىۋالسام...

قۇربان ھېيت كۈنى، ئەپەندىمنىڭ دادىسى ئۆيىدىكىلەرنى ئېلىپ، قەشقەرنىڭ ئەڭ چوڭ بازىرىغا ئوينىغىلى بېرىپتۇ. ھېيت كۈنى بولغاچقا بازار قىزىپ، كوچا - كويلارغا ئادەملەر مىغ - مىغ توشۇپ كېتىپتۇ. ئەپەندىم قىزىقچىلىق بىلەنلا بولۇپ كېتىپ، دادىسى بىلەن ئاپىسىنى يىتتۇرۇپ قويۇپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئەپەندىم ئادەملەر توپىنىڭ ئىچىدە ۋارقىراپ - جارقىراپ:

— قىممەتلىك ئاغىنىلىرىم، ھەدىلىرىم، تاغىلىرىم، ئاتىلىرىم، دادام بىلەن ئاپامنى يىتتۇرۇپ قويدۇم، ھېچبولمىغاندا دادامنى تېپىۋالسامۇ بولاتتى، ھەرقايسىڭلارغا پۇل سۆيۈنچە بېرەتتىم! — دەپتۇ.

— ھوي، سەن نېمىشقا دادامنى بولسىمۇ تېپىۋالسام بولاتتى دەيسەن؟ ئاپاڭنى تېپىۋېلىشنى خالىمامسەن؟ — دەپ سوراپتۇ بىر كىشى.

— ئاۋۋال دادامنى تېپىۋالسام، ئاپامنى تاپماق ئاسان، ئاپامنى تېپىۋالغاندىن كېيىن، دادامنى تېپىشىپ بەرگەنلەرگە بېرىدىغان سۆيۈنچە پۇلنى ئاپامدىن ئېلىپ بېرەتتىم! — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

پۇتۇڭلارنى تېپىۋالغانسىلەر

ئەپەندىم بالىلارنى بەك ياخشى كۆرىدىكەن، بالىلارمۇ ئەپەندىمنى ياخشى كۆرىدىكەن ۋە ھەمىشە ئەپەندىم بىلەن چاقچاق قىلىشىدىكەن. بۇنداق چاغلاردا ئەپەندىم ئىلھام بېرىپ، ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى خۇش قىلىپ قويىدىكەن.

بىر كۈنى، بالىلار سۇ بويىدا ئويناۋېتىپ، يولدىن ئۆتۈپ كېلىۋاتقان ئەپەندىمنى كۆرۈپ قاپتۇ ـ دە، دەرھال پۇتلىرىنى سۇغا تىقىۋېلىپ:

— ئەپەندىم، پۇتىمىز سۇغا چۈشۈپ كېتىۋىدى، تاپالمايۋاتىمىز، چاققان كېلىپ پۇتىمىزنى تېپىشىپ بەرسىڭىزكەن! — دەپتۇ.

ئەپەندىم بالىلارنىڭ قېشىغا كېلىپ، بىر تال تاياقنى ئاپتۇ ـ دە، بالىلارنىڭ سۇدىكى پۇتىغا ئۇرماقچى بولۇپ تاياقنى كۆتۈرۈپتۇ، بالىلار ئەپەندىم راستىنلا ئۇرىدىغان ئوخشايدۇ دەپ، دەرھال پۇتلىرىنى سۇدىن چىقىرىۋاپتۇ. بۇنى كۆرگەن ئەپەندىم كۈلۈپ كېتىپ:

— قانداق، پۇتۇڭلارنى ئەمدى تېپىۋالغانسىلەر، — دەپتۇ.

(تۈرك)

بىر كۈن نەچچە سائەت؟

ئەپەندىم مەدرىسىدە ئوقۇۋاتقاندا، خەلپىتىم ئۇنىڭدىن سوراپتۇ:

— ئەپەندىم، بىر كۈن نەچچە سائەت بولىدۇ؟

— يىگىرمە بەش سائەت، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

— ساراڭ بولدۇڭمۇ، بىر كۈن يىگىرمە تۆت سائەت ئەمەسمۇ! — دەپتۇ خەلپىتىم.

— تۈنۈگۈنلا سىز كۈن بىر سائەت ئۇزاردى دېگەنىدىڭىزغۇ! — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

كىم ئېيتىپ بەرگەن

ئەپەندىم ئۆشنىسىگە بىر تاغار ياڭاقنى يۈدۈپ كې‑
تىۋاتسا، يولدا بىر توپ بالا ئۇچراپ قاپتۇ. ئەپەندىم
كۈلۈپ ئۇلارغا:

— تاغاردىكىنىڭ نېمىلىكىنى تاپساڭلار، تاپقىنىڭ‑
لارغا يوغان بىر ياڭاق مۇكاپات بېرىمەن، — دەپتۇ.

باللار قاقاقلاپ كۈلۈشۈپ، ھەممىسى بىر ئېغىز‑
دىن:

— ياڭاق! — دەپتۇ.

— ياپىرىم، سىلەرگە كىم ئېيتىپ بەرگەن؟ —
ئەپەندىم شۇنداق دەپتۇ ‑ دە، ئۆزىمۇ ھەيران بولۇپ،
باللار بىلەن تەڭلا قاقاقلاپ كۈلۈپ كېتىپتۇ.

(تۈرك)

ئاستىراق سۆزلە

ئەپەندىم كىچىكىدىنلا گەپنى ناھايىتى چاققان قىلىدىكەن. دىنىي مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چېغىدا موللامنىڭ سوئاللىرىغا ناھايىتى كەسكىن ۋە ئېنىق جاۋاب بېرىدىكەن. كاللىسى قاتمال موللام دائىم ئۇنىڭ نېمە دېگەنلىكىنى ئاڭقىرالماي قالىدىكەن.

بىر كۈنى، ئەپەندىم موللامنىڭ سوئالىغا چاقماقتەك تېز جاۋاب بېرىۋېتىپتۇ. موللام ئۇنىڭغا:

— نەسىردىن، بۇنىڭدىن كېيىن سوئالغا جاۋاب بەرگەندە ئاستىراق سۆزلە، گەپلىرىڭ ئېنىق چىقسۇن، — دەپتۇ.

ئەپەندىم موللامنىڭ بۇ گېپىنى يادىدا چىڭ ساقلاپتۇ. بىر ئاخشىمى ئۇ بىرنەچچە مەسلىنى سوراپ موللامنىڭ ئۆيىگە بېرىپتۇ، موللام ئۇنىڭغا: «ئويۇقچىدىكى چىراغنى ئال» دەپتۇ. ئەپەندىم چىراغنى ئالغۇچە دىققەتسىزلىك قىلىپ، موللامنىڭ تامغا ئېسىقلىق سەللىسىگە ئوت تۇتاشتۇرۇۋېتىپتۇ. ئەپەندىم:

— مول...لا...م ...سەل...لى...ڭىز...گە... ئوت... كەت...تى...! — دەپتۇ.

ئەپەندىم گەپنى سوزۇپ دەپ بولغۇچە، موللامنىڭ سەللىسىمۇ كۆيۈپ بىر يەرگە بېرىپتۇ.

(ئۇيغۇر)

ئوغا

ئەپەندىم مەدرىسىدە دەرس تەكرار قىلىۋاتقاندا، بىر بالا خەلپىتىمگە بىر ئاپقۇر ھەسەل ئەكەپتۇ. خەلپىدىتىم ھەسەلنىڭ ئاغزىنى قەغەز بىلەن يېپىپ ئۆيۈقا ئېلىپ قويۇپتۇ. خەلپىتىم ئەپەندىمگە:

— بۇ ئاپقۇردىكى ئوغا، تەگكۈچى بولما. يۇرىقى بۇرنۇڭغا كىرىسمۇ، تىن تارتماي ئۆلىسەن! — دەپ سىرتقا چىقىپ كېتىپتۇ.

ئەپەندىم خەلپىتىمنىڭ سىياھدانىنى يەرگە بىر ئۇرۇپ چېقىۋېتىپتۇ. ئاندىن ئۆيۈقتىكى ھەسەلنى ئېلىپ، پەيشەنبىلىك نان بىلەن پاك - پاكىز يەپ تۈگىتىپتۇ.

خەلپىتىم قايتىپ كېلىپ قارىسا، ئاپقۇر قۇرۇق تۇرغۇدەك.

— بۇنى كىم يېدى؟ — دەپ سوراپتۇ خەلپىتىم ئەپەندىمدىن.

— تەقسىر، ئاۋايلىمىغانلىقىمدىن سىياھدانىڭىزنى سۇندۇرۇپ قويدۇم. خىجىللىقىمدىن ئۆلۈۋالاي دەپ ئوغىنى ئېلىپ يۇرىسام ئۆلمىدىم. سىز كەلگۈچە تېزرەك ئۆلۈۋالاي دەپ ھەممىسىنى يەۋەتسەممۇ ئۆلمەيۋاتىمەن! — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

موللا بولىمەن

كەپسىز ئەپەندىم بىر ساۋاقدىشىنى ئۇرۇپ يىغلى-
تىپ قويۇپتۇ. موللام ئەپەندىمگە قولۇڭنى چىقار دەپ-
تۇ، ئارقىسىدىن ئۇنىڭ ئالىقىنىغا بەش پالاق ئۇرۇپتۇ
ۋە:

— كىم سىنى ئادەم ئۇر دەپتۇ؟ ياخشى تالىپ
بولىمەن دىسەڭ ئادەم ئۇرماسلىقىڭ كىرەك، — دەپتۇ.

— مەن تالىپ بولمايمەن، موللا بولىمەن.

— نىمىشقا؟ — دەپتۇ موللام.

— موللا بولۇپ تالىپلارنى ئۇرمامدىمەن، — دەپتۇ
ئەپەندىم.

(تۈرك)

شاگىرت

ئەپەندىمنى ياش چېغىدا دادىسى موزدۇزغا شاگىرتـ
لىققا بېرىپتۇ.

ئىككى يىل ئۆتكەندىن كېيىن دادىسى ئۇنىڭدىن:

— ئوغلۇم، موزدۇزلۇقنى ئۆگەندىڭمۇ؟ — دەپ
سوراپتۇ.

— بالا بېقىشنى ئۆگەندىم، خۇدا بۇيرۇسا، يەنە
ئىككى يىلدىن كېيىن هويلا سۈپۈرۈپ، سۇ توشۇشنىمۇ
ئۆگىنىپ قالىدىغان ئوخشايمەن، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ
ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

قوي يېمەيدىغان بۆرە

بىر پادىچى بالا ئەپەندىمدىن سوراپتۇ:

— ئەپەندىم، ئۇزۇن يىلدىن بېرى قوي باقىمەن، بۆرىنىڭ دەستىدىن جاق تويدۇم، دۇنيادا قوي يېمەيدىغان بۆرە بارمىدۇر؟

— بار، — دەپتۇ ئەپەندىم.

— قانداق بۆرە ئۇ قوي يېمەيدىغان؟

— ئۆلگەن بۆرە، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ئەللىك قوشقاچ

ئىككى تالىپ قىز خوددى قوشقاچتەك جاۋىلداپ، توختىماي سۆزلىشىپ كېتىپتۇ. بۇ جاۋىلداشتىن بىزار بولغان موللام:

— بولدى، گېپىڭنى توختىتىش، ئىككى خوتۇن كىشى يۈز قوشقاچقا تەڭ، — دەپتۇ.

گۆدەك ئەپەندىم موللىمنىڭ بۇ گېپىنى كۆڭلىگە چىڭ پۈكۈۋاپتۇ.

ئۇزاق ئۆتمەي، موللامنىڭ خوتۇنى قوشناچىم موللامنى ئىزدەپ مەدرىسىگە كەپتۇ. ئەپەندىم دەرھال كېلىپ موللامغا مەلۇم قىپتۇ:

— موللام، تالادا سىزنى ئەللىك قوشقاچ ئىزدەپ كەپتۇ.

(تۈرك)

قۇدۇق ۋە نان

ئەپەندىم ئۆيدە ئولتۇرسا، بالىسى يىغلاپ كىرىپ:

— دادا، نېنىم قۇدۇققا چۈشۈپ كەتتى، — دەپتۇ.

ئەپەندىم يۈگۈرۈپ چىقىپ قۇدۇققا ئېڭىشىپ قاراپتۇ ۋە قۇدۇقتىكى ئۆز ئەكسىنى كۆرۈپ:

— شۇ ساقىلىڭ بىلەن كىچىك بالىنىڭ نېنىنى تارتىۋالغۇچە ئىزا تارتساڭچۇ! — دەپتۇ كايىپ.

(ئۇيغۇر)

باشقىلار قىلالمايدۇ

ئەپەندىم مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چېغىدا، ئوقۇشتا بەك ناچار ئىكەن، خەتنىمۇ تۈزۈك يازالمايدىكەن، ئۇ- نىڭ يازغان خېتىنى باشقىلار ئوقۇيالمايدىكەن.

بىر كۈنى موللىسى ئۇنىڭدىن:

— نەسىردىن، سەن باشقىلار قىلالمايدىغان ئىشنى قىلالامسەن؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئەلۋەتتە قىلالايمەن، مەسىلەن، مەن ئۆزۈم يازغان خەتنى ئوقۇيالايمەن، باشقىلار ئوقۇيالمايدۇ، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(تۈرك)

بەش قولنىڭ ئىزى قالىدۇ

ئەپەندىم مەكتەپكە كىرىپ ئۇزاق ئۆتمەي، بىر كۈنى خۇشال ئۆيىگە قايتىپ دادىسىغا:

— دادا، بۈگۈن مۇئەللىم بىزگە ھېساب دەرسى ئۆتتى، مەن قوشۇش بىلەن ئېلىشنى ئۆگىنىۋالدىم، — دەپتۇ.

— شۇنداقمۇ، ئەمىسە مەن سەندىن بىر ئىمتىھان ئېلىپ باقاي. ئەگەر ئاكاڭنىڭ قولىدا ئالتە تال قەنت بولسا، سەن ئۇنىڭ قولىدىن بەش تالنى ئېلىۋالساڭ، قانچە تال قالىدۇ؟ — دەپ قىزىقىپ سوراپتۇ دادىسى.

ئەپەندىم ئىتتىك مەڭزىنى سىلاپ:

— نىمە قالاتتى، يۈزۈمدە ئاكامنىڭ بەش قولىنىڭ ئىزى قالامدۇ، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

(تۈرك)

ئېشەك ئوتنى يەپ بولۇپ كېتىپ قالدى

مەكتەپتە مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا: «ھەربىرىڭلار بىردىن رەسىم سىزىڭلار» دەپتۇ. ئەپەندىم قەلىمىنى ئۇنتۇپ قاپتىكەن، قۇرۇق قەغەزنى تاپشۇرۇپتۇ.

— نەسىردىن، سېنىڭ سىزغان رەسىمىڭ قېنى؟ — دەپ سوراپتۇ مۇئەللىم.

— مېنىڭ سىزغان رەسىمىم ئاشۇ، — دەپ مۇئەللىمنىڭ قولىدىكى ئاق قەغەزنى كۆرسىتىپتۇ ئەپەندىم.

— ئەمىسە نېمىنى سىزدىڭ؟ — دەپ سوراپتۇ يەنە مۇئەللىم.

— مەن ئوت يەۋاتقان ئېشەكنى سىزدىم، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

— ئۇنداق بولسا سىزغان ئوتۇڭ قېنى؟

— ئېشەك يەپ كەتتى، — دەپتۇ ئەپەندىم.

— ئۇنداق بولسا ئېشەك قېنى؟

— ئېشەك ئوتنى يەپ بولۇپ كېتىپ قالدى، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(تۈرك)

جىگدە تالقىنى

گۆدەك ئەپەندىم ئىشەك ئالدىدا ئولتۇرۇپ جىگدە تالقىنى يەۋاتسا، بوران چىقىپ كېتىپتۇ. يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بىر كىشى ئەپەندىمدىن سوراپتۇ:

— ئەپەندىم، يەۋاتقىنىڭىز نېمە؟

— ئەگەر بوران مۇشۇنداقلا چىقىۋەرسە، ھېچنېمە! — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

قورساقتا كىرىپ كەتكىنى

بىر بالا ئاپىسىنىڭ تاپشۇرغىنىچە، ئەپەندىمنىڭ يايمىسىدىن بىر كىلوگرام ئالما سېتىۋاپتۇ. يولدا كېلىۋېتىپ، ئۇ يوغان ئىككى ئالمىنى يەۋاپتۇ.

— بىر كىلوگرام ئالمىمۇ ئاران شۇنچىلىك بولامدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ ئاپىسى بالىدىن.

— مەن نەدىن بىلەي، يايمىچى ماڭا شۇنچىلىك بەرگەن تۇرسا، — دەپ يالغان ئېيتىپتۇ بالا.

ئاپىسى ئاچچىقىدا ئەپەندىمنىڭ قېشىغا كېلىپ سوراپتۇ:

— ھېلىلا بالام كېلىپ سىزدىن بىر كىلوگرام ئالما ئالغانىكەن، نېمىشقا يېرىم كىلوگرام بېرىسىز؟

ئەپەندىم تارازىسىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ:

— مېنىڭ تارازام مۇتلەق توغرا، خاتىرجەم بولۇڭ. كېمىيىپ قالغان يېرىم كىلوگرام ئالما بالىڭىز قورسىقىغا كىرىپ كەتكىنى، — دەپتۇ.

(ئۇيغۇر)

ئىشىك بىلەن چىقىپ كېتەي

ئەپەندىم بالا چېغىدا بىر كۈنى تامدىن ئارتىلىپ بىر باغقا چۈشۈپتۇ ـ دە، تازا مەززە قىلىپ ئەنجۈر يەپتۇ. ئۇ ئەنجۈرنى يەپ بولۇپ، ئەمدىلا تامدىن ئارتىلىپ چىقىپ كېتەي دەپ تۇرۇشىغا، باغنىڭ ئىگىسى كۆرۈپ قاپتۇ.

باغنىڭ ئىگىسى ئاچچىقى كېلىپ:

— ئەپەندىم، خەقنىڭ بېغىغا تامدىن ئارتىلىپ چۈشۈپ ئوغرىلىقچە ئەنجۈر يېسىڭىز قانداق بولغىنى؟ — دەپ سوراپتۇ.

— تامدىن ئارتىلىپ چۈشكىنىمگە ئاچچىقىڭىز كەلگەن بولسا، ئىشىك بىلەن چىقىپ كېتەي ئەمىسە، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

بىز قانداق تېپىشقان؟

— دادا، سەن نەدە تۇغۇلغان؟ — دەپ سوراپتۇ گۆدەك ئەپەندىم دادىسىدىن.

— دېڭىز ياقىسىدىكى يۇرتىمىزدا تۇغۇلغان، — دەپتۇ دادىسى.

— ئاپامچۇ؟ — دەپ سوراپتۇ يەنە ئەپەندىم.

— كونىشەھەردە، — دەپتۇ دادىسى.

— ئەمىسە مەن نەدە تۇغۇلغان؟ — دەپ سوراپتۇ يەنە ئەپەندىم.

— يېڭىشەھەردە، — دەپتۇ دادىسى.

— قىزىق - دە، ئۇنداق بولسا بىز قانداق تېپىشقان؟ — دەپ سوراپتۇ ئەپەندىم يەنە.

(تۈرك)

ئېھتىيات قىلغان ياخشى

ئەپەندىم ئوغلىنى بازاردىن نان ئەكېلىشكە بۇيرۇپ، ئىككى تەڭگە بېرىپتۇ ـ دە، كاچىتىغا بىرنى سېلىپ:

— پۇلنى ئوغرىغا بەرمە! — دەپتۇ.

بۇنى كۆرگەن ئەپەندىمنىڭ خوتۇنى:

— ساراڭ بولدىڭىزمۇ؟ يوقاتمىغان پۇل ئۈچۈن بالىنى نېمىشقا ئۇرىسىز؟ — دەپتىكەن.

— يوقاتقاندىن كېيىن ئۇرغاننىڭ نېمە پايدىسى، ئېھتىيات قىلغان ياخشى، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

دادام ھەممىدىن ئەقىللىق

گۆدەك ئەپەندىم باينىڭ ئوغلى بىلەن پو ئېتىشىپتۇ.

— مېنىڭ دادام ھەممىدىن باي! — دەپتۇ باينىڭ ئوغلى.

— مېنىڭ دادام ھەممىدىن ئەقىللىق! — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

— مېنىڭ دادام ساڭا بىر پارچە ئالتۇننى بىكارغا بېرىۋېتەلەيدۇ! — دەپتۇ باينىڭ ئوغلى.

— مېنىڭ دادام ساڭا بىر تىيىننىمۇ ئالداتمايدۇ! — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(قازاق)

مەن ئادەم ئالداشنى ياخشى كۆرمەيمەن

گۆدەك ئەپەندىم تازا تاتلىق ئۇخلاۋاتسا، ئىشىكنى بىرى قېقىپتۇ. ئەپەندىمنىڭ دادىسى ئەپەندىمنى قىچقىرىپ:

— چاققان چىقىپ ئاۋۇ كىشىنى كەتكۈزۈۋەت، مېنى يوق دېگىن، — دەپتۇ خۇشياقمىغاندەك قىلىپ.

گۆدەك ئەپەندىم ئورنىدىن تۇرۇپ ئىشىكنى ئاچسا، دادىسىنىڭ بىر ئاغىنىسى ئىكەن. ئۇ كىشى ئەپەندىمدىن:

— داداڭ ئۆيدە بارمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— بىرنەرسە دېيىشكە ئاغزىم بارمايۋاتىدۇ، — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

— نېمىشقا ئاغزىڭ بارمايدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ ھېلىقى كىشى.

— چۈنكى، مەن ئادەم ئالداشنى ياخشى كۆرمەيمەن، — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(تۈرك)

ئاللىقاچان يېرىلىپ كېتەتتى

بىر كۈنى، ئەپەندىمنىڭ ئوغلى دادىسىدىن سوراپتۇ:

— دادا، خۇدايىم ئادەمنى نېمە بىلەن ياراتقان؟

— توپىدىن ياراتقان، — دەپتۇ ئەپەندىم.

— قۇرۇق توپىدىنمۇ ياكى قۇرۇق توپىنى لاي قىلىپمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ يەنە ئوغلى.

— لاي قىلىپ ياراتقان، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ دادىسى.

— لايغا سامان قوشۇپمۇ ياكى سامان قوشمايمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ يەنە ئوغلى.

— هوي ئەخمەق بالا، ئەگەر لايغا سامان قوشمىغان بولسا، بۇ دۇنيانىڭ جاپالىرىدىن دادىڭ ئاللىقاچان چاك - چاك يېرىلىپ كېتەتتى، — دەپتۇ دادىسى.

(تۈرك)

يۈيمايلا يەۋېتىپتىمەن

گۆدەك ئەپەندىم بىر تال ئالمىنى يۈيمايلا يەۋېتىپ قورسىقى ئاغرىپ كېتىپتۇ، ئارقىسىدىن ھەدەپ سۇ ئىچكىلى تۇرۇپتۇ. بىر چېلەك سۇنى ئىچىپ بولغىلى ئازلا قاپتۇ.

دادىسى كۆرۈپ ھەيران قېلىپ:

— نېمىشقا سۇ ئىچىسەن؟ — دەپ سوراپتۇ.

— مەن ھازىرلا بىر تال ئالما يېگەنتىم، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

— ئۇنداق بولسا نېمىشقا سۇنى كۆپ ئىچىسەن؟ — دەپ سوراپتۇ دادىسى يەنە.

— بايا يېگىنىم يەردىكى ئالما ئىكەن، يۇيمايلا يەۋېتىپتىمەن، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

سوپۇننى قانداق تازىلىغىلى بولىدۇ

بىر كۈنى، گۆدەك ئەپەندىمنىڭ ئاپىسى ئېرىق بويىدا كىر يۇيۇپتۇ. ئەپەندىم يېنىدا ئويناپتۇ. شوخ ئەپەندىم ئاۋايلىماي سوپۇن قۇتىسىنى بىر تېپىپتىكەن، ئىچىدىكى سوپۇن يەرگە چۈشۈپ لاي بولۇپ كېتىپتۇ. ئەپەندىمنىڭ ئاپىسى ئاچچىقى كېلىپ:

— هاي كەپسىز، سوپۇننى پاسكىنا قىلىۋەتتىڭغۇ، چاققان ئېرىقتىكى سۇغا ئاپىرىپ يۇيۇپ تازىلىۋەت، — دەپ ۋارقىراپتۇ.

گۆدەك ئەپەندىم لاي بولۇپ كەتكەن سوپۇننى يەردىن ئېلىپ ئويلىنىپ قاپتۇ ۋە ئاپىسىغا قاراپ:

— ئاپا، پاسكىنا بولۇپ كەتكەن سوپۇننى نېمە بىلەن يۇيسا پاكىز بولىدۇ؟ — دەپتۇ.

(قازاق)

نېمە ئېلىپ يەيسىز

بىر كۈنى گۇدەك ئەپەندىم بازارغا بېرىپتۇ، قەنت - گېزەك ساتقۇچى ئۇنىڭغا بىر تال كەمپۈت بېرىپتۇ. ئەپەندىم مۇنداق تاتلىق كەمپۈتنى يەپ باقمىغانىكەن، كەمپۈتنى يەپ بولۇپ، كەمپۈت ساتقۇچىدىن:

— هەي ئاغىنە، مۇنداق تاتلىق كەمپۈتنى سېتىۋېتىپ، ئۇنىڭ پۇلىغا نېمە ئېلىپ يەيسىز؟ — دەپ سوراپتۇ.

(ئۆزبېك)

سەن ئۇخلاپ قالغاندا چالىمەن

گۆدەك ئەپەندىم باشقا بالىلارنىڭ كاناي چېلىپ ئويناۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، كاناي چېلىپ ئوينىغۇسى كېلىپ قاپتۇ، شۇنىڭ بىلەن دادىسىنىڭ قېشىغا بېرىپ:

— دادا، دادا، بالىلارنىڭ ھەممىسى كاناي چېلىپ ئوينايدىكەن، ماڭىمۇ بىر كاناي ئېلىپ بەر! — دەپتۇ.

— ياق، كاناي چالماي تۇرۇپ قىلىدىغان غەلۋەڭمۇ يېتىپ ئاشار، ئەگەر كاناي چالساڭ قۇلاقلىرىمنى پاڭ قىلىۋېتەرسەن! — دەپتۇ دادىسى.

— دادا، مەن ساڭا قەسەم قىلىپ بېرەي، ئەگەر ماڭا كاناي ئېلىپ بەرسەڭ، مەن چوقۇم سەن ئۇخلاپ قالغاندا چالىمەن، — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

كۆن ئايدىن قورقىدىكەن

ئەپەندىم دادىسىدىن:

— دادا، كۆن ئايدىن قورقامدۇ نېمە؟ — دەپ سوراپتۇ.

— نېمىشقا مۇنداق دەيسەن؟ — دەپ ئەجەبلىنىپ سوراپتۇ دادىسى ئەپەندىمدىن.

— مېنىڭچە، كۆن كۆندۈزىلا چىقىدىكەن، ئاخشىمى ئاي چىقىشى بىلەنلا، كۆن قورقۇپ يوشۇرۇنۇۋالىدىكەن.

(ئۇيغۇر)

بىلىقنى قويۇپ بەردىم

بىر كۈنى، ئەپەندىم كۆلدىن ئۈزۈنلۈقى بىر گەز-
دىن ئوشۇق كېلىدىغان بىر بېلىق تۇتۇۋاپتۇ. ئەمما
دىققەتسىزلىكىدىن بېلىق «شارتلا» قىلىپ قولىدىن
چىقىپ كېتىپ كۆلگە كىرىپ كېتىپتۇ.

ئەپەندىم ئۆيگە كېلىپ ئايىسىغا دەپتۇ:

— ئايا، مەن بۈگۈن يوغانلا بىر بېلىق تۇتۇۋال-
دىم، سىزنىڭ بىلىكىڭدىنمۇ يوغان.

— شۇنداقمۇ؟ بېلىق قېنى؟ — دەپتۇ ئايىسى خۇ-
شال بولۇپ.

— ھىم…، — ئەپەندىم بىردەم ئويلىنىپ، قىلچە
ئەپسۇسلانماستىن دەپتۇ، — قاراپ باقسام بىزنىڭ قازد-
نىمىز ئۇنچىلىك يوغان ئەمەس ئىكەن، شۇنىڭ بىلەن
بېلىقنى قويۇپ بەردىم.

(تۈرك)

موللامغا ئىشەنگىلى بولمايدىكەن

بىر كۈنى، يېڭىلا مەكتەپكە كىرگەن گۆدەك ئەپەن-
دىم ئۆيىگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، دادىسى:
— موللاڭلار قانداقراقكەن؟ — دەپ سوراپتۇ.
— موللامدا گەپ يوق، ئەمما گېپىگە ئىشەنگىلى
بولمايدىكەن. موللام تۇرۇپ ئۇچنى ئىككىگە قوشسا
بەش بولىدۇ دەيدۇ، بىردەمدىن كېيىنلا يەنە بىرنى
تۆتكە قوشسا بەش بولىدۇ دەيدۇ، — دەپ جاۋاب بېرىپ-
تۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ئالتە چۆجە

ئەپەندىمنىڭ دادىسى:

— بالام، بۈگۈن ساڭا ئىككى چۆجە تۇتۇپ بەر-
سەم، ئەتە يەنە ئۈچنى تۇتۇپ بەرسەم، جەمئىي قانچە
چۆجە تۇتۇپ بەرگەن بولىمەن؟ — دەپ سوراپتۇ.

— جەمئىي ئالتە چۆجە تۇتۇپ بەرگەن
بولىسەن، — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

— ۋۇي ئەخمەق، قانداقسىغا ئالتە چۆجە
بولىدۇ، — دەپ كايىپتۇ دادىسى.

— دادا ئۇنتۇپ قاپسەن، تۈنۈگۈن بىرنى تۇتۇپ
بەرمىدىڭمۇ! — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

كۆپكە مۇشۇكنى سىلىپ قويدۇم

ئەپەندىمنىڭ ئۆيىدىكى كۆپنىڭ ئىچىگە يوغان بىر چاشقان چۈشۈپ كېتىپتۇ. گۆدەك ئەپەندىم دادىسىغا ۋارقىراپ:

— ۋاي دادا، كۆپنىڭ ئىچىگە يوغان بىر چاشقان چۈشۈپ كېتىپتۇ، — دەپتۇ.

— ئاپلا، چاققان چىقىرىۋال! — دەپ ۋارقىراپتۇ دادىسى.

— ھېچ ۋەقەسى يوق، دادا، ھېلىقى بىزنىڭ مۇشۇكنى كۆپكە سىلىپ قويدۇم، — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

رەھمەت، يەنە بىرنى بېرىڭ!

ئەپەندىمنىڭ دادىسى بىر كۈنى ئەپەندىمنى باشلاپ بىر ئاغىنىسىنىڭ ئۆيىگە ئاپىرىپتۇ. ئۆي ئىگىسى گۆدەك ئەپەندىمگە بىر تال قەنت بېرىپتۇ.

— خەق بىر نەرسە بەرسە، نېمە دېيىش كېرەك؟ — دەپ سوراپتۇ گۆدەك ئەپەندىمدىن دادىسى.

— رەھمەت، يەنە بىرنى بېرىڭ! — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

يەنە قانداقسىغا سېرىقماي يۇقى قالسۇن؟

دادىسى ئەپەندىمدىن:

— يەنە سېرىقماي ئوغرىلاپ يېدىڭمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ياق، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

دادىسى ئاچچىقى كېلىپ يەنە سوراپتۇ:

— ياق دەيدۇ تېخى، ئاغزىڭدىكى سېرىقماي يۇقى بولماي نېمە؟

— ياق دېدىم، ياق، يېگىنىم بىلەن ئىككى قېتىم سۈرتىۋەتتىم، يەنە قانداقسىغا سېرىقماي يۇقى قالسۇن؟ — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

يالغان ئېيتىش

گۆدەك ئەپەندىم ئۆيىدىكى بىر چىنىنى سۇندۇرۇپ قويۇپتۇ. ئۇ دادىسىنىڭ خاپا بولۇشىدىن قورقۇپ، چىنىنى مەن سۇندۇرمىدىم دەپ يالغان ئېيتىپتۇ.

ئەپەندىمنىڭ دادىسى ئاڭلاپ:

— بالام، يالغان ئېيتىش ياخشى ئىش ئەمەس، مەن كىچىك ۋاقتىمدا زادى يالغان ئېيتىپ باققان ئەمەس، — دەپتۇ.

— ئۇنداق بولسا سەن چوڭ بولغاندىن كېيىن قاچاندىن باشلاپ يالغان ئېيتىدىغان بولدۇڭ؟ — دەپ سوراپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

بوۋامنىڭ چېچى قانداق ئاقارغان؟

ئەپەندىم كىچىك ۋاقتىدا بەك شوخ ئىكەن، دائىم چاتاق چىقىرىپ دادىسىنى خاپا قىلىپ قويىدىكەن.

بىر كۈنى، ئەپەندىم قوشنىسىنىڭ بىر خورىزىنى تۇتۇپ كېلىپ، خورازنىڭ چىرايلىق تۈكلىرىنى يۇلۇپ - يۇلۇپ، تەپكۈچ قىلىپ ئويناپتۇ. قوشنىسى كېلىپ ئەپەندىمنى دادىسىغا چېقىپتۇ.

دادىسى ئەپەندىمنى چاقىرىپ كېلىپ قاتتىق كايىپتۇ:

— بالام، بىلەمسەن، مېنىڭ بۇ چېچىم قانداق ئاقارغان؟ ھەممىسى سېنىڭ خاپىلىقىڭدىن بولغان، ئاچچىق يۇتۇپ ئاقىرىپ كەتكەن.

— بەللى، دادا، ئۇنداق بولسا بوۋامنىڭ چېچى قانداق ئاقارغان؟ — دەپ سوراپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

جەمئىي ئۈچ ئەخمەق

ئەپەندىمنىڭ دادىسى ئەپەندىمدىن:

— بىرگە ئىككىنى قوشسا قانچە بولىدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

ئەپەندىم جاۋاب بېرەلمەي بېشىنى چايقاپتۇ. دادىسى ئاچچىقى كېلىپ ئەپەندىمنى بىر شاپىلاق ئۇرۇپتۇ، ئارقىسىدىن:

— مەن بىلەن ئاپاڭ، ئاندىن سەن ئەخمەقنى قوشسا قانچە بولىدۇ؟ — دەپتۇ.

گۆدەك ئەپەندىم ئاغرىۋاتقان مەگزىنى سىلاپ تۇرۇپ:

— ھە، ئەمدى بىلدىم، جەمئىي ئۈچ ئەخمەق، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

(ئۇيغۇر)

پۇل ئۆتنە ئېلىش

ئەپەندىمنىڭ دادىسى ئېلىپ بەرگەن نۇرى قۇدۇققا چۈشۈپ كېتىپتۇ. باشقا بالىلارنىڭ نۇر ئويناپ تازا قىزىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن ئەپەندىمنىڭ ئىچى ئېچىشقىلى تۇرۇپتۇ، دادىسىغا يەنە بىر نۇر ئېلىپ بەر دەي دېسە تېخى، ئاخىر بولماي:

— دادا، ماڭا ئىككى تومپۇر ئۆتنە بېرىپ تۇر-غىن، پۇل تاپقاندا قايتۇرىمەن، — دەپ پۇل سوراپتۇ دادىسىدىن.

— ھەي بالام، سەن كىچىككىنە تۇرۇپ نەدىن پۇل تاپىسەن؟ — دەپتۇ دادىسى.

— تاپىمەن، ئاپام قايتىپ كەلسە ئاپامدىن ئېلىپ بېرىمەن، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئىران)

چۈشۈمدە سەنمۇ بار تۇرساڭ

گۆدەك ئەپەندىم ناھايىتى قىزىق بىر چۈش كۆرۈپتۇ، ئورنىدىن تۇرۇپلا دادىسىغا دەپ بېرىپتۇ:

— دادا، كېچە ئاجايىپ قىزىقارلىق بىر چۈش كۆرۈپتىمەن.

— ھە شۇنداقمۇ، قېنى، دەپ باقىنا، قانداق چۈش كۆرۈپسەن؟ — دەپ سوراپتۇ دادىسى.

— سەن دەپ باقىنا، چۈشۈمدە سەنمۇ بار تۇرساڭ! — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ئۆنىڭ بالىسى بىلەن ئوينىغان

ئەپەندىمنىڭ ئوغلى قوشنىسىنىڭ بالىسىدىن تاياق يەپتۇ. ئەپەندىم ئوغلىغا خاپا بولۇپ:
— بالام، مەن ساڭا قانچە قېتىم ئېيتتىم، ئۇ ئۆششۆقنىڭ كۆچۆكى بىلەن ئوينىما دەپ، نېمىشقا ئۇ-نىڭ بىلەن ئوينايسەن؟ — دەپتۇ.
— ياق، دادا، مەن ئۇلارنىڭ كۆچۆكى بىلەن ئوي-نىمىدىم، بالىسى بىلەن ئوينىدىم، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(تۈرك)

موزدۇز بولسام بولغۇدەك

گۆدەك ئەپەندىم بىر موزدۇزنىڭ ئوغلىدىن سوراپتۇ:

— سەن چوڭ بولساڭ نېمە بولىسەن؟

— مەن چوڭ بولسام سىنىڭ داداڭغا ئوخشاش ئادەم بولىمەن، — دەپتۇ موزدۇزنىڭ بالىسى.

— ئۇنداق بولسا مەن موزدۇز بولسام بولغۇدەك! — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئىران)

قېرى ئىت

پادىشاھنىڭ بىر كىچىك ئوغلى بار ئىكەن، ئۇ بىرىنچى قېتىم ئەپەندىمنى كۆرۈپ دادىسىدىن:

— دادا، ئۇ كىم؟ — دەپ سوراپتۇ.

پادىشاھ ئاغزىنى بالىسىنىڭ قۇلىقىغا يېقىن ئەكېلىپ تۇرۇپ:

— ئۇ دېگەن بىر قېرى ئىت! — دەپتۇ.

شۇنىڭدىن كېيىن پادىشاھنىڭ ئوغلى ئەپەندىمنى كۆرسىلا «قېرى ئىت! قېرى ئىت!» دەپ توۋلايدىغان بولۇۋاپتۇ.

بىر كۈنى، پادىشاھنىڭ ئوغلى توختىماستىن ئەپەندىمنى «قېرى ئىت! قېرى ئىت!» دەپ تىللىغىلى تۇرۇپتۇ. ئەپەندىم ئەمدى چىداپ تۇرالماپتۇ ــ دە، جۇدۇنى بىلەن ئېتىلىپ كېلىپ، «ھاۋ، ھاۋ، ھاۋ» دەپ ھاۋشىپ، پادىشاھنىڭ بالىسىنىڭ قۇلىقىنى تارا بىر چىشلەپتۇ. پادىشاھنىڭ بالىسى ئاغرىققا چىدىماي بولۇشىغا يىغلاپتۇ.

پادىشاھ ئاچچىقلاپ:

— ھەي ئەپەندىم، ساراڭ بولۇپ قالدىڭمۇ؟ نې-

مىشقا شاھزادىنىڭ قۇلىقىنى چىشلەيسەن! — دەپ ۋارقىراپتۇ.

— ھۆرمەتلىك پادىشاھىم، مەن بالىلىرى دېگەن-دەك بىر قېرى ئىت تۇرسام، ئىت دېگەن چىشلىغان ئادەمنى چىشلەيدۇ - دە! — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

بەش ئەزاسى يوق قوي

ئەپەندىمنىڭ دادىسى ئوغلىنى بازاردىن قوينىڭ پىشۇرۇلغان بېشىنى ئەكېلىشكە بۇيرۇپتۇ. ئاچ پاقا ئەپەندىم ئۆيگە قايتىپ كېلىۋېتىپ، يولدا ھېلىقى باشنىڭ كۆزى، قۇلىقى، تىلى ۋە مېڭىسىنى يەۋاپتۇ.

دادىسى ئوغلىنىڭ بىر چالا - پۇچۇق باشنى ئەكەلگەنلىكىنى كۆرۈپ ناھايىتى ئاچچىقى بىلەن:

— قانداق بىرنېمىنى ئەكەلدىڭ! — دەپتۇ.

— پىشۇرۇلغان باشنى ئەكەلدىم! — دەپتۇ ئەپەندىم.

— ئەمىسە باشنىڭ كۆزى بىلەن قۇلىقى قېنى؟ — دەپتۇ دادىسى.

— ئۇ قارىغۇ تۇرسا، كۆز نېمە ئىش قىلسۇن؟ ئۇ يەنە ساغرۇ تۇرسا، قۇلاقنىڭ نېمە كېرىكى؟ — دەپتۇ ئەپەندىم.

— ئۇنداق بولسا تىلى بىلەن مېڭىسى قېنى؟ — دەپ سوراپتۇ دادىسى.

— ئۇ گاچا تۇرسا، ئۇنىڭدا تىل بولامدۇ، ئۇ تۇغۇلۇشىدا ساراڭ تۇغۇلغان تۇرسا، ئۇنىڭدا قانداقسىغا مېڭە بولسۇن؟ — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ئاي بىلەن يۇلتۇز

موللام بالىلاردىن:

— بالىلار، ئاي بىلەن يۇلتۇزنىڭ قايسىسى بىزگە يېقىن؟ — دەپ سوراپتۇ.

گۆدەك ئەپەندىم دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ:

— ئەلۋەتتە ئاي يېقىن، ئاي دېگەن يوغان، يۇلتۇز دېگەن كىچىككىنە تۇرسا، گاھىدا يۇلتۇزنى كۆرگىلىمۇ بولمايدۇ، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

(ئۇيغۇر)

خەلپىتىم نومۇرنىڭ ھەممىسىنى ئوغلىغا بېرىدۇ

ئەپەندىم كىچىك ۋاقتىدا بەك ئويۇنچى بولغاچقا، ئىمتىھاندىن ھەممىشە ياخشى نومۇر ئالالمايدىكەن.

دادىسى ئاچچىقى كېلىپ سوراپتۇ:

— ئوقۇش نەتىجەڭ نېمانداق ناچار؟ ھەممىشە ئالدىدىغىنىڭ بىر ياكى ئىككى نومۇر!

— دادا، سەن بىلمەيسەن، خەلپىتىم ياخشى نومۇرنى ئوغلىغا بېرىۋېتىدۇ، ماڭا كەلگەندە بىر ياكى ئىككىلا نومۇر قالىدۇ، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

شۇنداق

دۇكاندار گۆدەك ئەپەندىمدىن سوراپتۇ:

— ئۇنتۇپ قالىغانسەن، داداڭ بەش كىلوگرام ناۋات، بېرىم كىلوگرام ياڭيۇ ئەكەل دېگەنىدى؟

— مېنىڭچە شۇنداق، بولمىسا مەن كۆتۈرەلەمدىمەن، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ياڭاق بۆلۈپ بەرگەننىڭ ھەققى

ئىككى بالا ئويناۋېتىپ بىر ياڭاق تېپىۋاپتۇ ۋە ئۇنى تالىشىپ سوقۇشۇپ قاپتۇ. بۇنىڭ ئۈستىگە ئەپەن-دىم كېلىپ قېلىپ ۋەقەنى سۈرۈشتۈرۈپ ئۇققاندىن كېيىن، ياڭاقنى ئاپتۇ - دە، پىچىقى بىلەن ئىككىگە ئاجرىتىپ، ئىككى بالىغا يېرىمدىن شاكالىنى بې-رىپتۇ - دە، مېغىزىنى ئۆزى ئېلىپ:

— مانا بۇ سىلەرگە ياڭاقنى بۆلۈپ بەرگەن ھەققىم بولسۇن، ئەمدى سوقۇشماي ئويدان ئويناڭلار، — دەپ كېتىپ قاپتۇ.

(ئۇيغۇر)

داداڭغا ئوخشاپسەن

ئەپەندىمنىڭ ئوغلى بەش ياشقا كىرىپتۇ، بىر كۈنى ئوغلى ئىشىك تۈۋىدە ئويناۋاتقاندىكەن، ئەپەندىم ئۈنىڭدىن:

— بالام، پىدىگەن دىگەن نىمە؟ — دەپ سوراپتۇ.

— كۆزىنى ئاچمىغان سۆسۈن رەڭ موزاي، — دەپتۇ ئوغلى.

بەك خۈش بولۈپ كەتكەن ئەپەندىم ئوغلىنى قۈچىقىغا ئېلىپ، ماڭلىيىغا سۆيۈپ تۈرۈپ:

— ئەقىللىق بالام، داداڭغا ئوخشاپسەن، مەن بۈنى ساڭا ھېچقاچان دەپ بەرمىگەن، پۈتۈنلەي ئۆزۈڭ تاپتىڭ! — دەپتۈ.

(ئافغان)

ئىشك تۇۋىدىن قىمىرلىما

ئەپەندىمنىڭ بالا چاغلىرى ئىكەن، ئانىسى ئەپەندىمنىڭ دوپپىسىغا جىگدە توشتۇرۇپ بېرىپ: «سەن ئىشك تۇۋىدىن قىمىرلىما، مەن هازىر كېلىمەن» دەپ مېهماندارچىلىققا كېتىپتۇ. شۇ ئارىدا يىراق يېزىدىن مېهمانلار كېلىپ قاپتۇ. گۈدەك ئەپەندىم ئۇلارنى ئۈيگە ئولتۇرغۇزۇپ قويۇپ، كوچا ئىشىكىنى ئىززىدىن چىقىرىۋاپتۇ ـ دە، ئىشىكنى دۈمبىسىگە ئارتىپ ئانىسىنى قىچقارغىلى كېتىپتۇ.

ئانىسى ئەپەندىمنىڭ ئىشىكنى كۆتۈرۈپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ هاڭ ـ تاڭ بولۇپ قاپتۇ.

— هەي، بالام، ئىشىكنى نېمىشقا كۆتۈرۈپ يۈرىسەن؟

— ئانا، سەن ئىشىكنىڭ تۇۋىدىن قىمىرلىما دېمىگەنمىدىڭ؟ مېهمان كېلىپ قالغاندىن كېيىن قىمىرلىماسلىققا ئامالىم بولمىدى، قىمىرلىساممۇ ئىشىكنىڭ تېگىدە قىمىرلاپ كېلىۋاتىمەن، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

تېۋىپ

ئەپەندىم ياش چېغىدا دادىسى ئۇنىڭغا تېۋىپلىقنى ئۆگىتىپ شۇنداق دەپتىكەن:

— ئاغرىقنى بىرىنچى قېتىم كۆرگىلى بارغىنىڭدا پەرھىز بۇيرۇغىن. ئىككىنچى قېتىم كۆرگىلى بارغىنىڭدا ئۇنىڭ ئالدىدىكى قاچا - قومۇچلارغا قاراپ: «پەرھىزنى بۇزۇپسىز!» دەپ دوق قىلغىن! ئاغرىق كىشى كۆپىنچە تېۋىپنىڭ ئېيتقىنىنى قىلمايدۇ. پەرھىزنى بۇزۇپ، كۆڭلى خالىغان غىزانى يەۋېرىدۇ. تەخمىنەن ئېيتقىنىڭ توغرا چىقسا، ساڭا ئاغرىقنىڭ ئىخلاسى ئاشىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئاغرىقنى سېغىپ ئىچىۋېرىسەن.

ئەپەندىم ئاتىسىنىڭ ئېيتقىنىغا ئەمەل قىلىپ، بىر ئاغرىققا ئاۋۋالقى بېرىشىدا پەرھىز بۇيرۇپتۇ، ئىككىنچى بېرىشىدا بولسا، پەرھىزنى تەكشۈرمەكچى بوپتۇ. بىراق، ئاغرىقنىڭ يېنىدا ھېچقانداق قاچا كۆرۈنمەپتۇ، پەقەت ئويۇقتا چەتلىرىنى چاشقان غاجىلىغان بىر توقۇم تۇرغۇدەك. ئەپەندىم ئۇنى كۆرۈپ ئاغرىققا دوق قىلىپ:

— سىز پەرھىزنى بۇزۇپسىز! — دەپتۇ.

— سىز كەتكەندىن بېرى تۇز تېتىغىنىم يوق، —

دەپتۇ ھالىدىن كەتكەن ئاغرىق.
— يالغان ئېيتىپسىز! — دەپتۇ ئەپەندىم دوق قىلىپ، — توقۇم يەپسىز!

(ئۆزبېك)

ئىشان ۋە ساقال

ئەپەندىم ئىشان ئىكەن. بىر كۈنى ئوغلى:

— دادا، خۇدا ئادەمنى لايدىن ياسىغان دېيىشىدۇ، ياساپ خۇمدانغا سالغانمۇ، سالمىغانمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئاناڭنى خۇمدانغا سالغان، مېنى سالمىغان.

— نېمىشقا سېنى سالمىغان؟

— خۇمدانغا سالسا ساقىلىم كۆيۈپ كېتىپ ئىشانلىققا يارىماي قالاتتىم.

(ئۆزبېك)

ئارزۇ

گۆدەك ئەپەندىم بىر مەھەللىدىن ئۆتۈپ كېتىۋې-
تىپ، تونۇردىن گىردە سويۇۋاتقان ناۋاينىڭ ئالدىدا
توختاپ:

— ناۋاي ئاكا، بۇ گىردىمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ھە، گىردە.

— تۇتسا قول كۆيسە كېرەك - ھە؟

— ھە، ھازىر تونۇردىن چىقتى، قول كۆيىدۇ.

— ئاۋۇ قىزىلى شىرمەننان دېيىلەمدۇ؟

— ھە، شىرمەننان دېيىلىدۇ.

— بۇنى ھازىر ئېلىپ قايماققا مىلەپ يېگەن ياخ-
شىمۇ، رىشالىغىمۇ؟

— ئىككىلىسىلا ياخشى بولىدۇ. ئېلىڭ، ئۇكا،
بىر مەززە قىلىڭ.

ئەپەندىم شۆلگىيىنى يۇتۇپ، سېۋەتتىكى نانلارنى
ئاستا سىلاپ تۇرۇپ:

— ئەتتەڭ، پۇلۇم بولسا ئالاتتىم - دە! — دەپتۇ.

(ئۇيغۇر)

تاياق يېسەم روزام ئېچىلىپ كەتمەمدۇ؟

ئەپەندىم مەكتەپتە بالىلارغا كۈن بەرمەيتتىكەن. رامزان ئېيىدا ئەپەندىمنىڭ خەلپىتى نەشىگە خۇمار بولۇپ جېنى چىقىپ تۇرغاندا، ئەپەندىم يەنە شوخلۇق قىپتۇ.

— جىم ئولتۇرامسەن نەسىردىن، ياكى تاياق يېگۈڭ كېلىۋاتامدۇ؟

ئەپەندىم ئورنىدىن تۇرۇپ، قولىنى قوشتۇرۇپ، ئەدەپ بىلەن شۇنداق دەپتۇ:

— خەلپىتىم، تاياق يېسەم روزام ئېچىلىپ كەتمەمدۇ؟

(ئۇيغۇر)

دادام بىلەن كىتىپ بارىمەن

ئەپەندىم كىچىسى ئىشەك مىنىپ كىتىپ بارسا، ئالدىدىن قاراقچىلار چىقىپ قاپتۇ. ئەپەندىم دەررۇ ئىشەكتىن چۈشۈپتۇ ـ دە، ئىشەكنىڭ تىگىگە كىرىپ يوشۇرۇنۇۋاپتۇ. قاراقچىلار ئىشەك ئاستىدىكى ئەپەندىمنى كۆرۈپ قىلىپ:

— كىمسەن؟ — دەپ ۋارقىراپتۇ.

— ئىشەكنىڭ بالىسى بولىمەن، — دەپتۇ ئەپەندىم.

قاراقچىلاردىن بىرى:

— بۇ هاڭگا ئىشەككۇ! — دەپتىكەن. ئەپەندىم:

— ئانام تويغا كەتكەنىدى، شۇڭا دادام بىلەن كىتىپ بارىمەن، — دەپتۇ.

(ئۇيغۇر)

تۆگىنىڭ بويىنى نېمىشقا ئۇزۇن؟

ئوغلى ئەپەندىمدىن سوراپتۇ:

— دادا، تۆگىنىڭ بويىنى نېمىشقا ئۇزۇن؟

— ئوغلۇم، بۇنىڭ سەۋەبى مۇنداق، — دەپتۇ ئەپەندىم، — تۆگىنىڭ بېشى بىلەن تېنى بىر - بىرىدىن يىراق تۇرغاچقا، خۇدايىم ئۇنىڭ بېشى بىلەن تېنىنى تۇتاشتۇرۇش ئۇچۇن ئۇنىڭغا ئۇزۇن بويۇن ئاتا قىلغان!

(قازاق)

ئالدىنىش دېگەن نېمە؟

ئەپەندىمنىڭ بالا چاغلىرىدا ناھايىتى جاھىل، تەكەببۇر ۋە ماختانچاق بىر ئاغىنىسى بار ئىكەن، ئۇ دائىم:

— مېنى ھېچكىم ئالدىيالمايدۇ! — دەپ ماختىنىدىكەن.

گۆدەك ئەپەندىم ئاغىنىسىنىڭ بۇ ھاكاۋۇرلۇقىنى ياقتۇرمايدىكەن. ئىچىدە: «بىر پۇرسىتىنى تېپىپ دەككىسىنى بېرىپ قويىمىسام» دەپ ئويلايدىكەن. بىر كۈنى گۆدەك ئەپەندىم ئۇنىڭغا:

— ھەي ئاداش، سەن تولا كۆرەڭلىمە، مەن سېنى ئالدىيالايمەن، — دەپتۇ.

— ھىم، سەن تۇگۇل، داداڭمۇ مېنى ئالدىيالمايدۇ! — دەپتۇ ئاغىنىسى مەيدىسىنى كېرىپ.

— ئۇنداق بولسا سەن مۇشۇ يەردە تۇرۇپ تۇرغىن، مېنىڭ مۇھىم بىر ئىشىم بار، تۈگىتىۋېتىپ بىردەمدە يېنىپ كېلىمەن، قايتىپ كەلگەندە سېنى ئالدايمەن، — دەپلا كېتىپ قاپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

بۇ تەكەببۇر ئاغىنىسى ئۆز جايىدىن مىدىرلىماي، ئەپەندىمنى ساقلاپ تۇرۇپتۇ، كەچ كىرىپ سىرتتا ئويۇ-

ناپ يۈرگەن باللارمۇ ئارقا ـ ئارقىدىن ئۆيلىرىگە كىرىپ كېتىپتۇ. چوڭراق بىر بالا ئۇنىڭ ئۆزى يالغۇز يولنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ سوراپتۇ:
— بۇ يەردە نېمە قىلىپ تۇرىسەن؟ شۇنچە كەچتە ئۆيۈڭگە قايتماي؟
— مەن ئەپەندىمنى ساقلاپ تۇرۇۋاتىمەن، — ئۇ ئەپەندىم بىلەن دېيىشىپ قويغان ئىشنى سۆزلەپ بېرىپتۇ. ھېلىقى بالا ئاڭلاپ بولۇپ، ئۇنىڭ ئەپەندىمنىڭ ئالدىمىغا چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى بىلىپتۇ ـ دە، ئۇنىڭغا:
— ئالدىنىش دېگەن نېمە؟ سەن بىلەمسەن؟ ئالدىنىش دېگەن مانا مۇشۇ. سەن ئەپەندىمنىڭ ئالدىمىغا چۈشۈپ كېتىپسەن، — دەپتۇ.
بۇ ھاكاۋۇر ئاغىنە ئالدانغانلىقىنى ئەمدى چۈشىنىپ، پېشانىسىگە ئۇرغىنىچە ئۆيىگە قايتىپتۇ.

(تۈرك)

ئۆزۈن گىلەم

ئۆزىنى گەپدان ھېسابلايدىغان بىر كىشى «ئەپەندىم بىلەن بىر چېقىشىپ باقمايمۇ؟» دەپ ئويلاپتۇ. بىر كۈنى ئۇ ئاتقا مىنىپ، ئاتنىڭ كەينىگە بىر پارچە ئۇزۇن گىلەمنى سۆرىتىپ ئەپەندىمنىڭ ئىشىكى ئالدىغا كەپتۇ. ئىشىكنى ئاچقىنى ئەپەندىمنىڭ ئون ياشلىق ئوغلى ئىكەن.

ھېلىقى كىشى:

— سەن كىمنىڭ بالىسى؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئەپەندىمنىڭ ئوغلى!

— ھە، مەن سىلەرگە بىر گىلەم سوۋغا ئېلىپ كەلدىم، گىلەمنىڭ بىر ئۇچى ئاتنىڭ ئۇچىسىدا، يەنە بىر ئۇچى بەش چاقىرىم يىراقلىقتىكى يولدا، بۇنداق چوڭ گىلەم سىلەرنىڭ ئۆيۈڭلەرگە سىغامدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ ئۇ.

— رەھمەت! بىرنەچچە كۈننىڭ ئالدىدا بىزنىڭ گىلىمىمىز كۆيۈپ قېلىپ يوغان بىر تۆشۈك ئېچىلىپ قالغاندى، بۇ گىلىمىڭىز شۇ تۆشۈكنى ياماشقا يارامدۇ - يارىمامدۇ، بىلمىدىم؟ — دەپتۇ ئەپەندىمنىڭ ئوغلى.

ھېلىقى كىشى بۇ گەپنى ئاڭلاپ، ئىچىدە: «ئەپەن-
دىمنىڭ بالىسى بۇنچىلىك گەپدان تۇرسا، ئۆزى قانچى-
لىك ئەقىللىقتۇر!» دەپ ئويلاپ، ئاستا كەينىگە ئۆرۈ-
لۈپ كېتىپ قاپتۇ.

(قازاق)

ھەممىدىن بەك نېمىدىن قورقىسەن؟

بىر كۈنى، ئەپەندىمنىڭ ئۆيىدە تاماق تەييار بوپ-تۇ، ئۆيىدىكىلەر داستىخانغا ئولتۇرۇپ ئەمدىلا تاماقتا ئېغىز تېگەي دەپ تۇرۇشىغا، مەھەللىدىكى كىمنىڭ تۇرخۇنىدىن ئىس چىقسا شۇنىڭ ئۆيىگە كىرىپ داستىد-خانغا ئولتۇرۇۋالىدىغان بىر ئادەم كىرىپ كەپتۇ.

ئەپەندىمنىڭ دادىسى ئۇ كىشىنى كۆرۈپ جۇدۇنى ئۆرلەپتۇ، ئەمما ئەدەپ - يوسۇننى كۆزدە تۇتۇپ، يەنىلا ئاش - تاماق قويۇپ ئوبدان كۈتۈۋاپتۇ. قىچقارمىغان مېھمان يەپ - ئىچىپ راسا تويغاندىن كېيىن، دادىسىد-نىڭ كۆڭلىدىكىنى بىلىپ تۇرغان گۆدەك ئەپەندىم بىر-دىنلا دادىسىدىن سوراپتۇ:

— دادا، سەن ھەممىدىن بەك قانداق تاماقنى ياخ-شى كۆرىسەن؟

— بالام، مەن ھەممىدىن بەك خەقنىڭ ئۆيىدىكى تاماقنى ياخشى كۆرىمەن! — دەپتۇ ئەپەندىم-نىڭ دادىسى.

— دادا، سەن ھەممىدىن بەك نېمىدىن قورقى-سەن؟ — دەپ سوراپتۇ يەنە گۆدەك ئەپەندىم.

— بالام، مەن ھەممىدىن بەك تاماق ئۈستىگە مېھ-
مان كېلىپ قېلىشتىن قورقىمەن، — دەپ جاۋاب
بېرىپتۇ ئەپەندىمنىڭ دادىسى.

(تۈرك)

مۇزدەك ئاش

ئەپەندىم بۇخاراغا بېرىپ ئىلىمگە تولۇپ قايتىپتۇ. دادىسى ئۇنى ئەرەبچىدىن سىنىماقچى بولۇپ:

— ئوغلۇم، ئەرەبلەر مۇزدەك ئاشنى نېمە دەيدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئەرەبلەر مۇزدەك ئاشنى كۆرسە «مۇزدەك ئاش ئىكەن» دەپ ئولتۇرمايدۇ، ئۇنچىقماستىن يەۋېرىدۇ. شۇڭا مۇزدەك ئاشقا ئات قويغان ئەمەس.

(ئۆزبېك)

تېپىشماق

ئەپەندىم قولىغا مونچاقنى يۇمۇۋېلىپ ئوغلىدىن سوراپتۇ:

— قېنى تاپقىنا، ئوغلۇم، بۇ نېمە؟ ئۆزى دۇگدەلەك، ئوتتۇرىسى تۆشۇك.

ئەپەندىمنىڭ ئوغلى ئويلاپ تۇرۇپ:

— غەلۋىرنىڭ قاسقىنى! — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

ئەپەندىم ئوغلىنىڭ بېشىنى سىلاپ تۇرۇپ:

— باركاللا، دادىسىنىڭ بالىسى! ئەقلىڭ تولۇپتۇ، ئەمدى ئوقۇمىساڭمۇ بولغۇدەك...، — دەپتۇ.

(ئۆزبېك)

موزاينىڭ ئەرەبچىسى

ئەپەندىم مەدرىسىدە ئەرەبچە ئوقۇپ يۈرگەن كۈنلىرىنىڭ بىرىدە، خەلپىتىم ئىمتىھان ئاپتۇ:

— نەسىردىن، موزاينى ئەرەبچە نىمە دەيدۇ؟

— ئەرەبلەر موزاي كالا بولغۇچە سەۋر قىلىدۇ، موزاي كالا بولغاندىن كىيىن، ئۇنى بەقەر[1] دەيدۇ، — دەپ جاۋاب بىرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

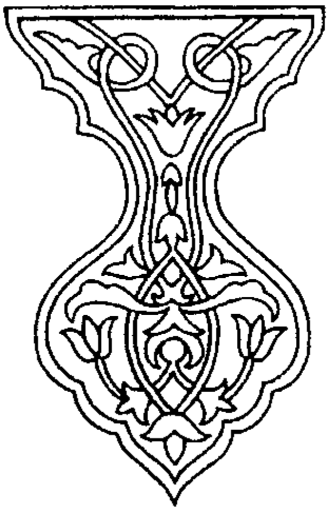

① بەقەر — ئەرەبچە كالا دىگەن سۆز.

بىرلا سوئال

ئەپەندىم مەكتەپتە ئوقۇۋاتقاندا، خەلپىتىم ئۇنى سىناق قىلىپ سوراپتۇ:

— نەسىردىن، ساڭا قىيىن سوئالدىن بىرنى بې-رەيمۇ، يا ئاسان سوئالدىن ئىككىنىمۇ؟

— قىيىن سوئالدىن بىرنى بېرىڭ، — دەپتۇ ئەپەندىم.

— خوپ، ئۇنداق بولسا جاۋاب بەر، — دەپتۇ خەل-پىتىم، — ئادەم قانداق پەيدا بولغان؟

— ئادەمنى ئانىسى تۇغقان، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

— ئۇنىڭدىن ئاۋۋالچۇ؟

— خەلپىتىم، بۇ ئەمدى ئىككىنچى سوئال بولۇپ كەتتى، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ئەخمەق ئىكەنسەن

ئەپەندىمنىڭ ئوغلى چۈش كۆرۈپتۇ. ئەتىسى دادىسىغا:

— دادا، ئاخشام بىر چۈش كۆرۈپتىمەن، چۈشۈمدە بىر ئاتقا مىنىپ چىپىپ كېتىپ بارغۇدەكمەن، — دېيىشىگە، ئەپەندىم ئوغلىنىڭ سۆزىنى بۆلۈپ:

— ئەخمەق ئىكەنسەن، ھامىنى مىنگەندىن كېيىن بىراقلا دۇلدۇلغا مىنىپ ئۇچساڭ بولمامدۇ! — دەپتۇ.

(ئۇيغۇر)

دادامنىڭ ساقىلى چېچىدىن كېيىن چىققان

ئەپەندىمنىڭ مۇئەللىمى ئەپەندىمدىن:

— نېمىشقا داداڭنىڭ چېچى ساقىلىدىن بۇرۇن چىققان؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئۇنىڭ سەۋەبى شۇكى، دادامنىڭ ساقىلى چېچىدىن كېيىن چىققان، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

دادام بىلەن ئاپام

موللام بىر كۈنى گۆدەك ئەپەندىمدىن:
— تەتۈر مەنىلىك سۆزدىن بىرنەچچىنى ئېيتىپ بېرەلەمسەن؟ — دەپ سوراپتۇ.
ئەپەندىم:
— مەسىلەن، كۈندۈز بىلەن كېچە، ئاستا بىلەن چاققان، ئۆلۈك بىلەن تىرىك دېگەنگە ئوخشاشلا، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.
— يەنىچۇ؟ — دەپ سوراپتۇ موللام.
— ھە يەنە دادام بىلەن ئاپام، ئۇكام بىلەن ئاكام...، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۆزبېك)

سىنىڭ ئاچاڭ يوقمۇ؟

مەھەللىدىكى بىر ياش يىگىت ھويلىسىدا ئويناۋات-
قان گۆدەك ئەپەندىمنى كۆرۈپ چاقىرىپتۇ ۋە ئۇنىڭغا:
— ئەپەندىم، ساڭا ناۋات بېرەي، ئاچاڭنى چاقى-
رىپ بېرەمسەن؟ — دەپتۇ.
گۆدەك ئەپەندىم ناۋاتنى يەۋېتىپ، ھېلىقى
يىگىتكە:
— نېمىشقا كۈندە كېلىپ مېنىڭ ئاچامنى ئىزدەي-
سەن، سىنىڭ ئاچاڭ يوقمۇ؟ — دەپتۇ.

(ئۇيغۇر)

كۈن تۇتۇلغان كۈنى

بىر كۈنى ئاسماندا كۈن تۇتۇلۇپتۇ. گۆدەك ئەپەندىم جىدەل قىلىپ:

— دادا، دادا، ھەممە باللار كۈن تۇتۇلغاننى كۆرگىلى كەتتى، مەنمۇ بېرىپ كۆرۈپ كېلەمەن، — دەپتۇ.

— بارغىن، بارغىن، كۈنگە يېقىن تۇرمىساڭلا بولىدۇ، — دەپتۇ دادىسى.

(ئۆزبېك)

مېنىڭ دادام

ئىمام ئاخۇنۇم گۆدەك ئەپەندىمدىن سوراپتۇ:

— سەن دەپ باق، ھەممىنى كۆرەلەيدىغان كىم؟ ھەممىنى ئاڭلىيالايدىغان كىم؟ ھەممىنى بىلەلەيدىغان كىم؟

— پەيغەمبەردىن قالسا، مېنىڭ دادام، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

نان

گۆدەك ئەپەندىم يېنىدا پۇلى يوق، قورسىقى ئاچ هالدا بازارنى ئايلىنىپ يۈرۈپ بىر ناۋايخانىنىڭ ئالدىدىن چىقىپ قاپتۇ. ئەپەندىم قىزىرىپ پىشقان نانلارنى كۆرۈپ ناۋايدىن:

— ئاتا، بۇ نانلار سىزنىڭكىمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— هە، مېنىڭكى، — دەپتۇ ناۋاي.

— سىزنىڭكى بولسا نېمىشقا يېمەي قاراپ تۇرىسىز، يەۋەرسىڭىز بولمامدۇ؟ — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

خۇداغا ھەمراھ بولۇش

ئەپەندىم بالا چېغىدا دادىسى بىلەن سەپەرگە چىقىپ-
تۇ. ئۇلار چەت بىر يېزىغا بارغاندا شۇ يەردە قونۇپتۇ.
ئۇخلاش ئالدىدا دادىسى ئەپەندىمگە تاپىلاپ:

— بالام، سەن قوپۇپ ئېشەكنى ئارغامچا بىلەن
ئوتلاققا باغلاپ قوي، كۆك ئوت يېسۇن، ئەتە ئەتىگەندە
يولغا چىقىمىز، — دەپتۇ.

— دادا، بىر-بىرىمىز ئۇخلاپ، بىر-بىرىمىز ئېشەككە قا-
رىساق بولارمىكىن، بولمىسا بۆرە يەپ كەتسە ياكى
ئوغرى ئالسا قانداق قىلىمىز؟ — دەپتۇ ئەپەندىم.

— خاتىرجەم بول، خۇدايىم بار، خۇدا
ساقلايدۇ! — دەپتۇ دادىسى.

ئەتىسى ئەتىگەندە دادىسى ئەپەندىمنى ئويغىتىپ،
ئېشەكنى توقۇشقا بۇيرۇپتۇ. ئەپەندىم چىقىپ كېتىپ
بىرھازادىن كېيىن قايتىپ كىرىپ دادىسىغا:

— دادا، بىزنىڭ ئېشەك خۇداغا ھەمراھ بولغىلى
كېتىپ قالغان ئوخشايدۇ، ئۆزۈڭ بېرىپ يېتىلەپ كەل-
سەڭ بولغۇدەك! — دەپتۇ.

(تۈرك)

دادىسىنىڭ بالىسى

بىرى كېلىپ ئەپەندىمگە خەۋەر يەتكۈزۈپتۇ:
— ئەپەندىم، ئوغلىڭىز بىرىنىڭ زىياپىتىدە تويغۇ
ماسلىق قىلىپ، تاماقنى بەك جىق يەۋېتىپتۇ، بۇ چاغدا
قىچە ئېشى ئارتىپ كېتىپ ئۆلۈپ قالدىمىكىن؟
ئەپەندىم ئوغلىنىڭ ئۇنداق قىلغانلىقىغا ئىشەنمەي، ھېلىقى خەۋەر ئەكەلگۈچىگە قىلچە پەرۋا قىلماستىن شۇنداق دەپتۇ:
— مېنىڭ ئوغلۇم ھەرگىز ئاش ئۈچۈن ئۆلمەيدۇ، ئەگەر ئاش ئۈچۈن ئۆلگەن بولسا، مەن ئۇنىڭ نامىزىغىمۇ قاتناشمايمەن.

(ئۆزبېك)

دانا

بىر كۈنى ئەپەندىمنىڭ كىچىك ئوغلى دادىسىغا ئەركىلەپ تۇرۇپ:

— دادا، دادا، سىنىڭ قاچان تۇغۇلغانلىقىڭ مېنىڭمۇ ئېسىمدە بار! — دەپتۇ.

ئەپەندىم ئاڭلاپ، خۇشاللىقىدا خوتۇنىغا:

— خوتۇن، ئاڭلىدىڭمۇ، مېنىڭ بالام راستتىنلا دانا ئىكەن، ئۇ ئۆزى تۇغۇلمىغان ۋاقىتتىكى ئىشنى بىلىدىكەن! — دەپتۇ.

(ئافغان)

يىقىلىپ چۈشىدۇ - دە!

ئەپەندىمنىڭ بەش ياشلىق ئوغلى يۈگۈرۈپ كىرىپ:

— دادا، بىزنىڭ ھېلىقى چوڭ چار خورىزىمىز نېمىشقا بىر پۇتىدا يەرنى دەسسەپ، بىر پۇتىنى ئىچىگە تىقىۋېلىپ تۇرىدۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ھەي ئەخمەق بالام، — دەپتۇ ئەپەندىم بالىسىنى قۇچىقىغا ئېلىپ، — ئەگەر خوراز ئىككى پۇتىنى ئىچى- گە تىقىۋالسا يىقىلىپ چۈشىدۇ - دە!

(ئۇيغۇر)

ئەگەر يول چىقىپ قالسا

چوڭ بىر دەرەخنىڭ يېنىدا ئويناۋاتقان بىر توپ بالا يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ئەپەندىمنى ئالداپ كەشىنى ئېلىپ قاچماقچى بوپتۇ.

— ئەپەندىم، مۇشۇ دەرەخنىڭ بېشىدا قاغىنىڭ بالىسى بار ئىكەن، ھېچقايسىمىز چىقالمىدۇق، شۇنى بىر ئېلىپ بەرسىڭىز بوپتىكەن، — دەپتۇ بالىلار.

ئەپەندىم ماقۇل بولۇپ، كەشىنى سېلىپ پوتىسىغا قىستۇرۇپتۇ ـ دە، دەرەخكە يامىشىپتۇ.

بالىلار:

— ئەپەندىم، دەرەخنىڭ بېشىدا كەشىڭىز نېمە ھاجىتى، كەشىڭىزنى قويۇپ قويۇڭ، ساقلاپ بېرىدىمىز، — دەپتۇ.

— دەرەخنىڭ بېشىدىن يول چىقىپ قالسا، چۈشۈپ ئاۋارە بولغۇچە، شۇ ياقتىنلا ئۆيۈمگە كېتىۋالارمەن، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ۋايۋايلىشنى ئاڭلىمىسۇن دەپ

بىر كۈنى، ئەپەندىم مەكتەپكە كەلمەپتۇ. ئەتىسى مۇئەللىم:

— تۈنۈگۈن مەكتەپكە نېمىشقا كەلمىدىڭ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— تېۋىپقا باردىم، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىم.

— ئاغرىپ قالغانمىدىڭ؟

— ياق، ئاكام چىشىنى تارتقۇزغانىدى. ئاكامنىڭ ۋايۋايلىشىنى كىشىلەر ئاڭلىمىسۇن دەپ ئىشىك ئالدىدا ناخشا ئېيتىپ تۇردۇم، — دەپتۇ ئەپەندىم.

(ئۇيغۇر)

ئىتتىن پەرقى يوق

مەكتەپتە موللام گۆدەك ئەپەندىمدىن سوراپتۇ:

— سەن بىر خىل ھايۋاننىڭ ئىتىنى دەپ بىرەلەمسەن؟

— ئىت، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

— يەنە بىر ھايۋاننى دەپ بىرەلەمسەن؟ — دەپ قايتا سوراپتۇ موللام.

گۆدەك ئەپەندىم ئويلاپ كېتىپ مۇنداق دەپ جاۋاب بېرىپتۇ:

— ئامبال، چۈنكى ئۇنىڭ ئىتتىن پەرقى يوق. بىر كۈنى ئامبال ئۆزىنىڭ ئادىمىنى ئەۋەتىپ، بىزنىڭ ئەمدىلا سويغان بىر قويىمىزنى ئەكەتتى.

موللامنىڭ ئاچچىقى كېلىپ كېتىپ، گۆدەك ئەپەندىمنى بىرنى تېپىپ شۇنداق دەپتۇ:

— ھە، سەن ئەجەب ئامبال بېگىمنى ھاقارەتلەيسەنا؟ ئۇنداق بولسا يەنە بىر ھايۋاننىڭ ئىتىنى ئېيتىپ باق!

— موللام، — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم يىغلاپ تۇرۇپ، — بىزنىڭ ئېشەك ئادەملەر مىنىۋالسىمۇ تەپمەيدۇ.

(ئۇيغۇر)

داداڭغا ئوخشاش ئەقىللىق بوپسەن

ئەپەندىم بالىسىنىڭ ئەقلىنى سىناپ كۆرۈش ئۈچۈن، بىر كۈنى ئۇنىڭغا ئون تەڭگە تۇتقۇزۇپ:

— مە، بالام، بۇ پۇلنى ئېلىپ، بازاردىن بىر نەرسىلەرنى ئالغىن، ئالغان نەرسىلىرىڭدە پۈتۈن ئۆيلىق توشسۇن! — دەپتۇ.

ئەپەندىمنىڭ ئوغلى ئون تەڭگىنىڭ بىر تەڭگىسىگە بىر تال شام سېتىۋېلىپ، قالغان توققۇز تەڭگىنى يانچۇقىغا سېپتۇ. كەچ كىرگەندە شامنى يېقىپ ئۆينى نۇر بىلەن توشتۇرۇپ يورۇتۇۋېتىپتۇ.

بۇنى كۆرگەن ئەپەندىم:

— ئوغلۇم، داداڭغا ئوخشاش ئەقىللىق ئادەم بوپسەن! — دەپ سۆيۈنۈپ كېتىپتۇ.

(تۈركمەن)

ھەممىدىن نېمە چىرايلىق؟

بىرنەچچە بالا دۇنيادا ھەممىدىن نېمە چىرايلىق دەپ تالىشىپ قاپتۇ.

بىر بالا دەپتۇ:

— ھەممىدىن گۈل چىرايلىق.

— ياق، ھەممىدىن ئاسماندىكى ھەسەن - ھۈسەن چىرايلىق، — دەپتۇ يەنە بىر بالا.

ئەپەندىم سەل ئويلانغاندىن كېيىن:

— ھەممىدىن ئاپامنىڭ «دادامنىڭ قولىدىن پۇل ئالغاندىكى» كۈلكىسى چىرايلىق، — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

(تۈركمەن)

دادامنىڭ چاپىنىنى كىيىۋاپتىمەن

ئەپەندىم ئوقۇۋاتقان چاغلىرىدا، ھېسابقا كاللىسى ئانچە ئۆتمەيدىكەن. بىر كۈنى موللام ئۇنىڭدىن سوئال سوراپ:

— ئەپەندىم، ئەگەر ماۋۇ يانچۇقۇڭدا ئۈچ يېرىم تەڭگە بولسا، ئاۋۇ يانچۇقۇڭدا بەش يېرىم تەڭگە بولسا، ئىككى يانچۇقۇڭدىكى تەڭگە جەمئىي قانچە بولىدۇ؟ — دەپتۇ.

ئەپەندىم سەل ئويلىنىۋېلىپ:

— موللام، يانچۇقۇمدا يېرىم تەڭگىمۇ يوق تۇرسا، ئۇنداق بولغاندا دادامنىڭ چاپىنىنى كىيىۋالغان بولماملىدىم! — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

(ئەزەربەيجان)

ئىككى بولاتتى ئەمەسمۇ؟

ئەپەندىم كىچىك ۋاقتىدا كوچىدا كېتىۋېتىپ يان-چۇقىدىكى بىر تەڭگىسىنى يىتتۈرۈپ قويۇپ، قاتتىق يىغلاپ كېتىپتۇ. بۇنى كۆرگەن بىر بوۋاي:

— ئوغلۇم، نېمانچە يىغلايسەن؟ — دەپ سوراپتۇ.

— يانچۇقۇمدا ئاران بىر تەڭگە بار ئىدى، چۈشۈپ قاپتۇ! — دەپ تېخىمۇ ئۈن سېلىپ يىغلاپتۇ ئەپەندىم.

بوۋاينىڭ ئەپەندىمگە ئىچى ئاغرىپ، يانچۇقىدىن بىر تەڭگىنى چىقىرىپ:

— مە، ئوغلۇم، ماۋۇنى ئېلىپ چاققان ئۆ-يۈڭگە كەت! — دەپ كېتىپ قاپتۇ.

بوۋاي نەچچە قەدەم ماڭمايلا، ئەپەندىم تېخىمۇ هۆ-كىرەپ يىغلاپتۇ، بوۋاي قايتىپ بېرىپ:

— هەي ئوغلۇم، يەنە نېمىگە يىغلايسەن؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ئابايىقى تەڭگەم يىتمىگەن بولسا، هازىر تەڭگەم ئىككى بولاتتى ئەمەسمۇ؟ — دەپتۇ ئەپەندىم.

(تۈركمەن)

ئىسمىم خوجا نەسرىدىن موللا ئەپەندىم

بىر كۈنى ساۋاق ئىلىۋاتقاندا، ئەپەندىم ئەلى ئىسىملىك بىر بالا بىلەن تولا شوخلۇق قىلىپ، موللامنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈپ قويۇپتۇ. ساۋاقتىن يانغاندا موللام ئىككىيلەننى ئېلىپ قېلىپ:

— ھەر ئىككىڭ ئىسمىڭلارنى يۈز قېتىمدىن يازسىلەر! — دەپ جازالاپتۇ.

ئەلى ئىسىملىك بالا «ئەلى، ئەلى، ئەلى» دەپ بىردەمدىلا ئىسمىنى يۈز قېتىم يېزىپ بوپتۇ.

ئەپەندىم قەلىمىنى چىشلەپ ئولتۇرۇپ، خېلىغىچە يېزىپ بولالماپتۇ.

— ۋۇي، سەن نېمانچە قاشاڭ، تېخىچە يېزىپ بولالمايسەنغۇ! — دەپ ۋارقىراپتۇ موللام.

— موللام، ئۇنىڭ ئىسمى ئەلى، يازماق ئاسان، مېنىڭ ئىسمىم خوجا نەسرىدىن موللا ئەپەندىم تۇرسا، ئەلۋەتتە يېزىپ بولماق تەس ـ دە! — دەپتۇ ئەپەندىم.

(تۈركمەن)

چاپسان ـ چاپسان ئۇخلاپ قالىمەن

ئەپەندىمنىڭ ئوغلى ناھايىتى ئەزمە ئىكەن. بىر ئىش قىلسا دادىسىنىڭ ئىچىنى پۇشۇرىۋېتىدىكەن. بىر كۈنى ئەپەندىم ئۇنىڭ ئەزمىلىك بىلەن ئىش قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ:

— ھەي بالام، بىر ئىشنى قىلساڭ تېز ـ تېز، چاپسان ـ چاپسان قىلساڭ بولامدۇ؟ تېز ـ تېز، چاپسان ـ چاپسان قىلالايدىغان بىرەر ئىشىڭ بارمىدۇر؟ — دەپ ئاچچىقلاپتۇ.

— بولامدىغان، دادا، بىر ئىش قىلسام تېز ـ تېزلا چارچاپ قالىمەن، ئۇخلىغاندا چاپسان ـ چاپسانلا ئۇخلاپ قالىمەن! — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئوغلى.

(ئەزەربەيجان)

****

بىر كەمبەغەلنىڭ ھېكايىسى

بىر كۈنى مۇئەللىم بالىلارغا: «‹ بىر كەمبەغەلـ
نىڭ ھېكايىسى › دېگەن تېمىدا بىر پارچە ماقالە يېزىپ
كېلىڭلار!» دەپ بۇيرۇپتۇ.

ئەپەندىم ماقالىنى قانداق يېزىشنى بىلەلمەي، مۇنـ
داق يېزىپتۇ:

«بۇرۇن بىر ئائىلە بار ئىكەن. ئۇلار بەكمۇ كەمـ
بەغەل ئىكەن، دادىسىمۇ كەمبەغەل ئىكەن، ئاپىسىمۇ
كەمبەغەل ئىكەن، بالىسىمۇ كەمبەغەل ئىكەن. ئۆيلىـ
رىمۇ كەمبەغەل ئىكەن، قورۇلىرىمۇ كەمبەغەل ئىـ
كەن. باغلىرىمۇ كەمبەغەل ئىكەن، ئات - ئۇلاغلىرىمۇ
كەمبەغەل ئىكەن، مالايلىرىمۇ كەمبەغەل ئىكەن، ئات
باققۇچىلىرىمۇ كەمبەغەل ئىكەن...»

(تۈركمەن)

بوپتۇ، بالام

بىر كۈنى، ئەپەندىمنىڭ ئوغلى ئۆيگە يۈگۈرۈپ كىرىپ:

— دادا، دادا، قارا ساغلىقىمىز ئىككى قارا قوزا تۇغدى! — دەپتۇ.

— ئوبدان بوپتۇ، بالام، قارا ساغلىقىمىز ھەر يىلى ئىككىدىن تۇغسۇن! — دەپتۇ ئەپەندىم.

— ياق، دادا، بىرى ئۆلۈپ قالدى، — دەپتۇ ئوغلى.

— بوپتۇ، بالام، بىرى قالغان بولسا ئانىسىنىڭ سۈتىنى جىقراق ئىمىۋالار! — دەپتۇ ئەپەندىم.

— ياق، دادا، يەنە بىرىمۇ ئۆلۈپ قالدى! — دەپتۇ ئوغلى.

— بوپتۇ، بالام، قارا ساغلىقنىڭ يۇكى ئازلاپتۇ. سۈتىنى بىز جىقراق ئىچەرمىز! — دەپتۇ ئەپەندىم.

— ياق، دادا، قارا ساغلىق قوزىلاپ بولغاندىن كېيىن ئۆزىمۇ ئۆلۈپ قالدى! — دەپتۇ ئوغلى.

— بوپتۇ، بالام، قارا ساغلىق بەك چارچاپ كەتكەنتى، قېرىپمۇ قالغانتى، ئوبدانراق دەم ئالسۇن! — دەپتۇ ئەپەندىم.

(تۈركمەن)

دادام ئۆخلاپ قالدى

بىر كۈنى، ئەپەندىم خوتۇنىنىڭ ھەم بالا بېقىپ، ھەم ئۆي ئىشلىرىنى قىلىپ بەك ئاۋارە بولۇپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ، خوتۇنىغا ئىچى ئاغرىپتۇ، ئەپەندىم خوتۇنىنىڭ قۇچىقىدىن بالىنى ئېلىپ:

— خوتۇن، بالىنى مەن بېقىپ تۇراي، سەن خاتىرجەم ئىشىڭنى قىلىۋەر! — دەپتۇ.

خوتۇنى خۇشال بولۇپ، ئىشىنى قىلغىلى باشلاپتۇ. ئەپەندىم سۇپىدا ئولتۇرۇپ بالا بېقىپتۇ. ئۇزۇن ئۆتمەي، ئەپەندىمنى ئۇيقۇ بېسىپتۇ. بالا ئاستا ئەپەندىمنىڭ قۇچىقىدىن سىيرىلىپ چۈشۈپ، ئاپىسىنىڭ قېشىغا بېرىپ:

— ئاپا، دادام ئۆخلاپ قالدى! — دەپتۇ.

(ئەزەربەيجان)

تاشلىۋەتكەن ئوخشايدۇ دەپتىمەن

ئەپەندىم ئوغلىنى بازارغا ئاپىرىپ ئوينىتىپ ئەكېلىپ، ئۆيگە قايتىپ كىتاب كۆرمەكچى بوپتۇ. قارىسا يانچۇقىدا كۆزەينىكى يوق. «ئاپلا، كۆزەينىكىم چۈشۈپ قالغان ئوخشايدۇ!» دەپ ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلاپتۇ.

بۇنى ئاڭلىغان ئوغلى:

— دادا، كۆزەينىكىڭىز بازاردا قالدى، — دەپتۇ.

بۇنى ئاڭلىغان ئەپەندىمنىڭ ئاچچىقى كېلىپ:

— ۋاي ئەخمەق، كۆزەينەكنىڭ چۈشۈپ قالغانلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇپ، نېمىشقا ماڭا دېمەيسەن! — دەپ ۋارقىراپتۇ.

— مەن تېخى سىزنى تاشلىۋەتكەن ئوخشايدۇ دەپتىمەن! — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئەپەندىمنىڭ ئوغلى.

(تۈركمەن)

****

سۇ چىقىدىغان نەرسىنىڭ ئىسمى

بىر كۈنى، گۆدەك ئەپەندىم ئالدىراپ - تېنەپ ئۆيگە كىرىپ:

— دادا، ھېلىقى بىزنىڭ قورۇدىكى سۇ چىقىدىغان كامارنىڭ ئىسمى نېمە ئىدى؟ — دەپ دادىسىدىن سوراپتۇ.

ئالدىراش ئىش قىلىۋاتقان ئەپەندىم پىسەنت قىلماي:

— ماڭ، ماڭ، تالاغا چىقىپ ئويۇنۇڭنى ئوينا، مېنى ئېلەشتۈرمە! — دەپ ۋارقىراپتۇ.

ئەپەندىم تالاغا چىقىپ كېتىپ، بىرئاز ۋاقىتتىن كېيىن يەنە ئۆيگە كىرىپ:

— دادا، سەندىن ئۆتۈنۈپ كېتەي، ھېلىقى قورۇدىكى سۇ چىقىدىغان نەرسىنىڭ ئىسمىنى دەپ بەرگىنە! — دەپ يالۋۇرۇپتۇ.

— نېمە بولاتتى، قۇدۇق بولمامدۇ! — دەپ ۋارقىراپتۇ ئەپەندىم.

— دادا، دادا، ئۇكام قۇدۇققا چۈشۈپ كەتتى! — دەپتۇ گۆدەك ئەپەندىم.

(تۈركمەن)

Document generated by Anna’s Archive around 2023-2024 as part of the DuXiu collection (https://annas-blog.org/duxiu-exclusive.html).

Images have been losslessly embedded. Information about the original file can be found in PDF attachments. Some stats (more in the PDF attachments):
{
  "filename": "NDAxODc1NzMuemlw",
  "filename_decoded": "40187573.zip",
  "filesize": 7751332,
  "md5": "617bbdcf47581ac72a5b3f10664b4760",
  "header_md5": "1f8b440343be37993bcaf49a10a8c404",
  "sha1": "88ef1c5c0b05af000351cfea7ad9c4550e7bba57",
  "sha256": "8aeeedcece58e8ca420463822c37c35556c514cab1d87e2574bc8995061b749a",
  "crc32": 3975473917,
  "zip_password": "",
  "uncompressed_size": 7912968,
  "pdg_dir_name": "\u2559\u256b\u2553\u2554\u2561\u2500\u2591\u00f3\u2556\u2593\u2560\u00df \u2561\u250c2\u2591\u00b5\u256c\u00bc\u256c\u00df\u2562\u221a\u2559\u2229_40187573",
  "pdg_main_pages_found": 118,
  "pdg_main_pages_max": 118,
  "total_pages": 136,
  "total_pixels": 478398784,
  "pdf_generation_missing_pages": false
}